

4.3. TEGELASED

Eesti riiklikud ning mitteriiklikud organisatsioonid ja Eesti isikud olid nii 1999. kui ka 2002. aastal kõige aktiivsemad tegelased uuritud kirjutistes. Ka Soome isikutest ja Soome mitteriiklikest organisatsioonidest räägiti tihti. See on loogiline, kuna artiklid käsitlesid peamiselt Eesti küsimusi ja ilmusid Soome ajalehes. Rahvusvaheliste organisatsioonide esinemissagedus kasvas 2002. aastal viis protsenti võrreldes 1999. aastaga; see seletub EL-iga ühinemise lähenemisega. Esimene Vene tegelaste kategooria oli 1999. aastal alles 22. kohal (venelased), kolm aastat hiljem 21. kohal (Vene riik). Eestit puudutavates küsimustes ei olnud Venemaal enam tollal olulist osa (lisa 24).

4.4. LUGUDE VÄÄRTUSTAMINE

Aastal 1999 väärtustati lugusid kõige tavalisemalt vahepealkirjaga. Aastal 2002 olid esikohal vahepealkirjad asendunud uue lõigu esimeste sõnadega paksus kirjas. Lisapealkiri ja foto olid teisel ja kolmandal kohal mõlemal aastal. Muu väärtustamine ja teabegraafika kasutamine kolme aasta jooksul suurenes (lisa 23).

4.5. ŽANRID

Uudislehe žanritest moodustasid mõlemal aastal selge enamuse uudised (77% ja 76%). Teisel kohal olid esimesel aastal laiendatud infolood ja kolmandal eelteated. Aastal 2002 järgnesid uudistele intervjuud ja reportaažid. Juhtkirjas võis Eestist lugeda mõlemal aastal neli korda (lisa 22).

4.6. AUTORKOND

50 protsenti 1999. aasta artiklitest ilmus ilma kirjutaja nime mainimata. Kolm aastat hiljem oli anonüümsete artiklite arv üheksa protsenti väiksem. Ajakirjanik oli märgitud loo

kirjutajaks 47 protsendis artiklitest 1999. aastal ja enamuses 2002. aasta artiklitest (56%). Lugejate kirju avaldati mõlemal aastal umbes sama palju (2,4% ja 2%) (lisa 21).

4.7. ALLIKAD

Aastal 1999 olid anonüümsed allikad kasutatud allikatest kõige populaarsemad (37%). Teabeagentuurid olid teisel kohal ja intervjueeritud isikud kolmandal. Seevastu 2002. aastal oli intervjueeritud isik kõige tähtsam informatsiooni allikas, peaaegu samapalju (1% vähem) kasutati anonüümseid allikaid ja kolmandal kohal oli autor ise informatsiooni allikana. Teistele ajalehtedele ja ajakirjadele toetuti 1999. aastal 13 protsendis kõikidest kirjutistest, 2002. aastal ainult 4 protsendis (lisa 20).

4.7. HOIAKUD

Nii 1999. aasta kui ka 2002. aasta kirjutised kajastasid reeglina neutraalset suhtumist Eestisse ja eestlastesse. Artiklid väljendasid ajakirjanike objektiivset ja erapooletut kirjutamisviisi. 1999. aasta tekstidest oli leida 18 kirjutist, mis olid Eesti suhtes positiivsed, ja 11, mis väljendasid negatiivset suhtumist. Eestile positiivne artikkel oli muu hulgas professor Pekka Lilja (Viro-yhdistysten liitto esimees) kirjutatud *Viron opetus pelastettava*. - *HS*, -99,3.2. Lilja tundis muret avalikkuses esitatud informatsiooni pärast, mille järgi Helsingi ülikool kavatses tunduvalt vähendada Eesti kultuuri ja keele õpetust. Lilja kirjutas, kui tähtis on Eesti Soomele; eestlased on soomlaste lähisugulased ja riike ühendavad lugematud sidemed. Ta kirjutas ka, et eesti keele ja kultuuri tundjaid on vaja üha rohkem. Lilja arvates oleks see tõeline teaduskandaal, kui ülikool piiraks eesti keele õpetust.

Ta kirjutas: "... Sooviks, et Helsingi ülikooli juhtkond arvestaks oma rahvusliku ja rahvusvahelise vastutusega ja kindlustaks eesti keele ja kultuuri õpetuse ja uurimise vähemalt selle praeguses ulatuses ..." Teine näide positiivsest hoiakust: *Kuusi syytä lähteä Viroon teatterimatikalle*. - *HS*, -99, 16.10. Kirsikka Moring kirjutas: "Nii lähedal ja nii kaugel: eesti kunst ja kultuur. Kuigi Helsingi ja Tallinna vahel sõidab iga päev kümnete kaupa eri suurusega laevu, on päris haruldane, et soomlased eksiksid kas või kogemata näiteks Tallinna teatritesse. Tasuks eksida. Nimelt võib Eestis kõige paremal juhul näha omapärast ja

andekat teatrit ...” Siis tõi ta välja kuus etendust (nt. ”Küüdi poisid”, ”Omavahelisi jutuajamisi tädi Elliga”), mida võiks vaatama minna.

Juhtkiri *Menneisyys painaa*. - *HS*, -99, 25.9. oli seisukohavõtt eesti ametnike tegevusele Soome ajakirjanike elamislubade küsimuses. Autor kirjutas: ”Eesti keeruline ja bürookraatlik korraldus koos aids-i ja psühhiaatri tõenditega toob meelde Nõukogude aja.” ... ”Sõnavabadus on demokraatia üks kesksetest printsiipidest. Selle piiramine nõrgendab riigi avalikku muljet väga kiiresti, peaks see siis tulenema tsensuurist või ajakirjanike töö raskendamisest ...” Negatiivset suhtumist väljendas ka juhtkiri *Viron epävakaus jatkuu*. - *HS*, -99, 9.3., mis käsitles Eestis äsja toimunud parlamendivalimisi. Artiklis sooviti, et riik saaks võimalikult tugeva valitsuse, sest tulevikus ootavad paljud lahendamata küsimused. Tekstis seisis näiteks: ”Majanduse arendamine on viimastel aegadel ebaõnnestunud. Ühinemist Euroopa Liidu ja NATO-ga toetatakse laialt, aga asjad on veel pooleli ja ees võib olla veel palju ebameeldivaid üllatusi.” Aastal 2002 ilmus 18 positiivses toonis kirjutatud artiklit ja 11 vähem positiivset artiklit.

Positiivne lugu oli näiteks *Virolaispoimijat odottavat kuuminta mansikkakautta*. - *HS*, -02, 1.7., mis meeldival viisil kirjeldas Eesti maasikakorjajate tööd Valkealassa. Ka *Virolaisella Kaia Kanepilla kovat tavoitteet*. - *HS*, -02, 8.8. oli positiivse hoiakuga lugu. Artiklis intervjueris ajakirjanik Eesti tipptasemel tennisemängijat Kaia Kanepit ja kirjeldas näiteks: ”Kanepi sõnad suurest unistusest ei ole vaid noore tüdruku päevauni, vaid realistlikud sammud juba siiani hästi edenenu karjääris” ... ”Ilus naeratus kerkib esile, kui Kanepi räägib oma populaarsusest Eestis ...” Positiivne oli ka *Virossa yleisöä ei tarvitse ostaa eikä kosia*. - *HS*, -02, 11.8. - poole lehekülje pikkune artikkel lavastaja Elmo Nüganenist. Artiklis kiideti Nüganeni professionaalsust ning tema õpetatud noori andekaid näitlejaid. *Viron muotoilu nousi jaloilleen*. - *HS*, -02, 4.11. esitles Eesti disaini tervel leheküljel. Suured fotod Eesti disainerite loomingust ja poolehoiuga tekst esitlesid Eesti disaini positiivses valguses. Toimetaja tähelepanekud näituselt ”Eesti disain 2002”: ”Eesti disain peegeldab traditsioone ja rahvusvahelisust” ... ”Personaalsus ja individuaalsus on näha näiteks detailides ja tooli vormikeeles ...”

Negatiivset hoiakut väljendas näiteks *Osa Suomenkin huumekaupoista päätetään Viron yhteiskassassa*. - *HS*, -02, 21.4. Tekstis räägitakse ”idamaffiast” ja kuritegelikust organisatsioonist Obtshak ning öeldakse näiteks: ”Eesti rühmitused toimivad ka rohkem

rahvusvaheliselt kui nende Vene kolleegid. Näide sellest on Hispaania Päikeserannikul pesitsenud eesti lurjused, kes organiseerivad salakaubavedu Soome Põhja-Aafrikast ....”

Samuti negatiivse suhtumise väljendaja oli *Kalle ja Viron köyhät*. - *HS*,-02,26.9., mis oli eelteade soomlanna Eestis tehtud TV-dokumentaalprogrammist Tekstis öeldakse näiteks: ”Pooleteist miljoni elanikuga Eestis on umbes 400 000 vaest, kellest 5000 on täiesti purupaljad. Kurjad keeled ütlevad, et suured poisid tahavad mängida EL-is. Nad ei ole aga huvitatud inimeste heaolust, peasi, et ruumid ja kaubad vastavad EL-i nõuetele ...”

4.7. KOKKUVÕTE KONTENTANALÜÜSIST

Kontentanalüüsi tulemused andsid vastuse küsimusele, kuidas nägi Eesti-pilt välja HS-is aastatel 1999 ja 2002. Nii mitmedki küsimused ajalehe veergudel võivad mõjuda pildi kujunemisele, lähtudes sellest, kuidas artikleid väärtustatakse. Loo väärtustamine tuleneb arvatavasti sellest, kui kõrgelt teemat hinnatakse ja kui palju loo tegemisel nähakse vaeva. Aastal 1999 oli 17% kõigist ilmunud artiklitest väärtustatud fotoga, kolm aastat hiljem 28%. Kuigi fotode kasutamine oli kasvanud, on kolmandik koguarvust siiski vähe. Teabegraafikat või joonistusi oli kirjutistes veelgi vähem. Väikeuudiseid oli rikkalikult, aga need ei torka eriti lugejale silma. Vahe- ja lisapealkirjad ning lõikude esimeste sõnade kirjutamine paksus kirjas olid pikemate artiklite ilmingud; lühikestele tekstidele oli kõige sagedamini lisatud vaid suured ülapealkirjad.

Positiivne üllatus oli siiski laiendatud infolugude, reportaažide ja olemuslugude suhteliselt suur arv. Erinevate žanride kaudu kujunes HS-i Eesti-pilt mitmekesiseks. Ajakirjanikud tõstsid esile küsimusi, millest veel parkümmend aastat tagasi oleks olnud võimatu informatsiooni saada. Reportaažmatkad näiteks kõige viimaste metsavendade ”kodumetsa”, laiendatud infolood Eesti ajaloost ja poliitikast ning Eesti kultuuriürituste kirjeldused tõid vaheldust standardsete uudislugude hulka. Nii 1999. kui ka 2002. aastal esinesid kirjutiste tegelastena kõige sagedamini Eesti mitteriiklikud organisatsioonid, Eesti isikud ja Eesti riiklikud organisatsioonid. See seletub sellega, et 20. ja 21. sajandi vahetusel oli Eesti juba iseseisev riik, mis nii ametlikult kui ka mitteametlikult tegeles aktiivselt erinevates elu valdkondades. Veel 1980. aastate keskpaigas oli Eesti ja Eesti rahva olemasolu paljudele

soomlastele kaugel asi, aga vaevalt enam 20. ja 21. sajandi vahetusel – HS-ist oli peaaegu iga päev lugeda, kuidas Eesti riigi esindajad osalesid sise- ja välispoliitikas, kuidas Eesti firmad laiendasid oma toodangut ja kuidas Eesti inimesed tegid oma maad tuntuks näiteks spordis, kultuuris ja teaduses.

Eesti-teemalisi artikleid avaldati mõlemal aastal enam-vähem regulaarselt; aastal 1999 igas kuus 11-43, kolm aastat hiljem 18-34. Selge see, et kui inimene loeb või vähemalt märkab ajalehest aasta jooksul mitusada artiklit samast asjast, ei lähe asi unustusse. HS-il oli muidugi mitmeid põhjusi kirjutada Eestist tihedalt. Üks oluline tegur oli Eesti populaarsus Soome turistide ja ärimeeste hulgas. Teine oli alati kasvav kuritegevus. Kuritegevusest kirjutati juba 1999. aastal tihedalt ja 2002. aasta jooksul selle protsentuaalne arv suurenes veelgi. Kui sõna Eesti või eestlane ühendatakse korduvalt tekstides niisuguste sõnadega nagu näiteks *prostitutsioon* või *narkoäri*, võib Soome lugeja hakatagi - teadvustatult või alateadlikult - mõtlema Eestist kui ”kurjategijate, mafioosode ja prostituutide paradiisist”, nagu Sirje Kiin kirjutas (Tartu, 1997: 96). Siiski ei saa olla Kiiniga samal arvamusel, kui ta väidab, et HS kirjutab Eesti teemadel süstemaatiliselt vaid kuritegevus- ja poliitikaskandaalidest. Skandaalsed uudised kuuluvad kõmulehtede valdkonda, HS-i tekstides ei olnud uuritud aastatel seevastu märgata sensatsioonihimulisust Eestiga seotud asjade suhtes. Kiini sõnul on mõni eestlanna teabevahendite loodud negatiivse Eesti-pildi tõttu väsinud iga päev Soomes olles tõestama, et ta pole prostituut ega kurjategija. 1999. aastal ei olnud prostitutsioon ühtegi korda artiklite teema ja 2002. aastal oli see teemaks ainult kuus korda.

Kuritegevuse puhul oli kummaline lugeda Eesti politseinike massilisest vallandamisest. Vägivallateod ja muu kuritegevus kasvasid 1999. aastal pidevalt ja sellest hoolimata oli rahva turvalisuse tagamine nagu teisejärguline asi. Sisepoliitika (sealhulgas kuritegevus) säilitas teemavaldkonnana esikoha ka 2002. aastal. Välispolitiika valdkonnas esinesid eesotsas Eesti-Soome suhted. Nagu ajalugu näitab, on Soome suhtunud Eestisse üleolevalt juba ammu ja uuritud ajaleheartiklite põhjalt tundub, et samasugune suhtumine jätkub. Poleemika suhete ümber käis ägedalt ja loomulikult võib Eesti-pilt saada soomlasel negatiivseid jooni, kui ta loeb lehest eestlastest kritiseerimas soomlasi. Siin aga peaks HS, nagu kõik teisedki väljaanded, vältima üldistusi.

Võib-olla naeravad mõned eestlased soomlaste riiete üle ja panevad pahaks nende purjutamist ja mõnikord halba käitumist, aga eestlaste kriitika aluseks on siiski tavaliselt ainult Tallinnas käivate turistide loodud Soome-pilt. Ja vaevalt et kõik eestlased pilkaksid soomlasi.

Innukalt kirjutati ka EL-ist. Kui Eesti EL-iga ühinemine lähenes, on loogiline, et ka HS-i toimetuse huvi EL-i ja sellest tulenevate muudatuste suhtes kasvas. Odav tööjõud ja ettevõtete maksuvabastus suurendasid Soome ärimeeste huvi Eesti vastu ja see peegeldus ka HS-i veergudel. Aga vaba liikumine EL-is ja tööjõu võimalik siirdumine Eestist Soome tekitas mõningaid küsimusi, mida käsitleti ka HS-i numbrites.

Kui vaadata uurimistöö alguses esile tõstetud Eesti tähtsamaid sündmusi Eestis, Soomes ja mujal maailmas, tundub, et paljud asjad jäid HS-i toimetajatel märkamata. Või siis ei ületanud need lehe uudiskünnist. Näiteks Eesti valitsuse tegevust, valimisi, spordisündmusi, president Meri sõnavõtte ja Eesti Vabariigi aastapäeva pandi HS-i tekstides tähele, aga paljud Eesti aspektist olulised sündmused ei äratanud HS-is huvi.

Üldiselt kirjutati aastatel 1999 ja 2002 väga erinevatel Eestit puudutavatel teemadel. Teemaatika oli muidugi oluline tegur Eesti-pildi kujunemisel, aga otsustavat rolli siinkohal mängis ka see, kuidas erinevatest asjadest kirjutati. Tekstides kajastuvad teravad hoiakud Eesti ja eestlaste suhtes olid haruldased, aga seda lihtsam oli neid märgada. Juhtiva ajalehe arvamusi ja hoiakuid on kerge omaks võtta. HS-i juhtkirjad, mis käsitlesid näiteks Eesti katamaraani tehnilisi probleeme ning Soome ajakirjaniku elamisloa küsimusi Eestis, olid väljaande ametliku seisukohavõtu väljendused. Mõnikord ei pöörata positiivsele uudisele sama suurt tähelepanu nagu negatiivsele. Kui negatiivne küsimus esitatakse veel negatiivse hoiakuga, võib see jätta asjast ettearvamatult tugeva negatiivse mulje. Kuigi positiivseid kirjutisi oli rohkem kui negatiivseid, võib kahjuks nii olla, et negatiivseid asju mäletatakse kauem.

Positiivset Eesti-pilti konstrueerisid mitmed kultuurivaldkonna artiklid, mis esitlesid Eesti kultuuriüritusi, kunstnikke ja teisi kultuuritegelasi ning nende teoseid. Eesti sportlaste, poliitikute ja teadlaste, aga ka tavainimeste käsitlemine artiklites tõstsid Eesti rahva soomlastele lähemale. Eelarvamused teistest rahvastest hakkavad kaduma ilmselt alles siis, kui saadakse rohkem informatsiooni ja olemasolevate arusaamade üle hakatakse

diskuteerima. Siinkohal olidki HS-i artiklid eeskujuks - negatiivseid Eesti elu ilminguid küll käsitleti, aga objektiivselt, ja ka Eesti arenguvõimet sotsiaalsfääris, majanduses ja keskkonnakaitses hinnati kõrgelt.

Mõlemal vaatluse all olnud aastal oli sport väga populaarne teema. Suurem osa sporditeemalistest kirjutistest olid lühiuudised (nt. *Virolainen Central luopui kakkosesta.* - HS,-99,-23.1., *Viro viimeisillä minuuteilla kiinni EM-jatkokarsintaan.* - HS,-99,5.9., *Levadia tasapeliin Viron kapissa.* - HS,-02,7.5.). Mõned sporditeemalistest kirjutistest läksid kaugemale ja peegeldasid Eesti ühiskonna ilminguid (nt. *Virossa jalkapallo on iso juttu.* - HS,-99,14.7., *Vironvenäläisten vaikea valita puoltaan jalkapallo-ottelussa.* - HS,-02,4.4.). Uudistest paistis, et eestlased on spordihuviline rahvas, kes suhtub oma meeste ja naiste saavutustesse spordi alal niisama tõsiselt ja emotsionaalselt nagu soomlasedki. Spordiuudiste suur hulk kujutas Eestit kui aktiivsete ja spordlike inimeste maad.

Ka laevaliiklusest kirjutati palju ja see polegi ime, kuna soomlaste reisirid välismaale suundusid tollal (ja ka praegu) kõige sagedamini just Eestisse. Laevaliikluse puhul kirjutati näiteks piirangutest toiduainete toomisest Eestist Soome, ilmastikutingimustest, mis mõjusid laevade liikumisele ning passinõuetest. Kuigi HS-i juhtkirjades viidati Nõukogude korraldusele laevaliikluses toimunud häirete pärast, konstrueerisid muu hulgas valitsuse tegevus, parlamendi- ja kohalike omavalitsuste valimised pildi iseseisvast, demokraatlikust riigist. Poliitikategelased, näiteks Mart Laar ja Kristiina Ojula väljendasid HS-i veergudel väga positiivset suhtumist Euroopa Liidu ning NATO suhtes. Paistis, et Nõukogude võimu alt iseseisvaks riigiks tõusnud ametlik Eesti tahtis kindlustada oma positsiooni, ühinedes eeskätt EL-iga ja hiljem NATO-ga.

1999. aastal suudeti HS-is juba kirjutada vabalt sellistest minevikusündmustest, mis sama aastakümne alguses olid veel vaidluse all (nt. *Lisää tietoa Viron vapaussotureista.* - 99,-2.1., *Virolaismiliisille tuomio kyydityksistä Siperiaan.* - 99,23,1., *Vainosta kärsi noin kolmannes virolaisista.* - 99,1.2., *Neuvostokyydittäjä sai Virossa neljä vuotta vankeutta.* - 99,31.7., *Virolaiset syyttivät Suomeakin Inkerinmaan murhenäytelmästä 1942.* - HS.-02,4.1., *Neuvostovallan ja natsi-Saksan rikokset rinnastettiin Virossa.* - HS.-02,19.6., *Kommunismien uhrien korvaushakemukset vireille Virossa.* - HS,-02,22.12.). Mineviku inimõiguste rikkumiste esiletoomine oli tollaegse muutunud maailma ilming - hea näide sellest, et Eesti

ei olnud enam Vene võimu all, aga lisaks sellest, et ka Soome suhe Venemaaga oli midagi muud kui veel eelneval aastakümnel.

Lennart Meri sünnipäeva puhul tehtud intervjuus (*Lennart Meri on Viron onnellinen mies. - HS, -99, 28.3*) nentis riigi president, et Eesti polnud veel valmis, aga siiski täiesti teistsugune maa kui kümme aastat tagasi. Meri tahtis Eesti saada EL-i liikmeks 1.1.2003. Tekste lugedes tundus, et osa eestlastest tahtis saada eurooplasteks ja nii kiiresti kui võimalik. Mobiiltelefonid, arvutid ja autod olid levinud kogu Eestis, aga artiklid peegeldasid taasiseseisvunud riiki ka teiselt küljelt: sotsiaalset ebavõrdsust, avaliku tervishoiu nõrka taset, keskkonnaprobleeme. Üleminek Nõukogude korralt iseseisvaks riigiks ei toimu muidugi üle öö või ilma probleemideta. HS-i artiklitest oli lugeda raskustest, millega Eesti veel 1999. ja 2002. aastal kokku puutus, aga tekstides kajastus ka rahva innukus ja ettevõtlikkus uue ajajärgu alguses.

Nagu varem öeldud, arvab Tuglas-seura uuringu tulemuste põhjal 7,6% soomlastest, et HS-i Eesti-pilt on täiesti tõepärane, 76,8%, et mingil määral tõepärane ja 9,6%, et mingil määral mitte-tõepärane. Nende arvude põhjal võiks järeldada, et suurem osa soomlastest suhtub HS-ist saadud informatsiooni kriitiliselt, mitte uskudes pimedalt kõike, mida leht kirjutab. Nii peaks olemagi, olenemata sellest, et HS on sõltumatu ajaleht ja nii nagu tekstidest oli märgata, jälgivad väljaande ajakirjanikud rangelt objektiivsuse ja erapooletuse nõudeid. Soome teabevahendite informeerimist käsitlev Pentti Raittila raamat "Uutinen Estonia" osutas, kui hõlpsalt kalduvad ajalehed ja ajakirjad eriolukordades unustama objektiivsuse põhimõtet. Kui mõne katastroofi puhul hakatakse meedias otsima süüdlasi või kui kedagi/midagi lausa süüdistatakse, võib olukord kujuneda vägagi ebameeldivaks nii selle seisukohalt, keda/ mida süüdistatakse kui ka laiemalt, isegi diplomaatiliste suhete tasemel. Ajakirjanduse väljendatav maailmapilt peaks olema objektiivne; kui mingi küsimuse puhul on märgata tugevat negatiivset või positiivset hoiakut, on lugeja otsustada, mil määral kriitiliselt ta antud informatsiooni suhtub.

5. DISKURSUSEANALÜÜS

Teine meetod, mida artiklite analüüsimisel kasutadi, oli diskursuseanalüüs. Kontentanalüüs juba näitas, milliseks kujunes Eesti-pilt HS-i tekstide põhjal 1999. ja 2002. aastal, aga oli vaja uurida asja veelgi põhjalikumalt. Abiks analüüsimisel olid "Diskurssianalyysin aakkoset" (A. Jokinen, K. Juhila, E. Suoninen, Tampere 2004), "Diskurssianalyysi liikkessä" (A. Jokinen, K. Juhila, E. Suoninen, Tampere 1999) ja "Miten media puhuu" (N. Fairclough, Tampere 1997). Esimene teos esitleb diskursuseanalüüsi teoreetilisi lähtepunkte, teine konstrueerib erinevaid orientatsioone, eelkõige kriitilise, analüütilise ja tõlgendava diskursuseanalüüsi vahelisi suhteid, ja kolmandas analüüsitakse praktilisel viisil teabevahendite kasutatud keelt.

Erisuguseid tähendussüsteeme on vahel nimetatud diskursusteks, vahel tõlgendusrepertuaarideks. Raamatu "Diskurssianalyysin aakkoset" autorid määratlevad **diskursuse** ja repertuaari samal viisil:

võrdlemisi terviklik tähendussuhete tervik või tähendusulatuvus, mis loob tegelikkust teatud viisil. Autorid eelistavad *diskursuse* mõistet *repertuaari* mõistele selliste uurimuste puhul, mille rõhuasetus on nähtuse ajaloolisuse vaatlusel, võimuhete analüüsimisel või institutsionaalsetel sotsiaalsetel praktikatel (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2004: 26, 27).

Raamatus tuuakse välja Ian Parkeri tehtud loetelu, kus esitletud aspektide abil on võimalik vaadelda tähendussüsteemide – Parkeri sõnul "diskursuste" piiranguid ja omadusi. Parker määratleb diskursuse ettevalmistavalt "ütlemiste süsteemiks, mis moodustab objekti". Diskursuste identifitseerimise kriteeriumid on järgmised.

1. Diskursus realiseerub tekstis. Uuriija on huvitatud peamiselt või ainult tekstidest, mitte tekstide tegijatest. Tekst võib olla näiteks vestlus, kirjutis, mitteverbaalne käitumine, morsetähestik, reklaam, arhitektuur, või isegi tarokikaardid ja bussipiletid.
2. Diskursus esineb seoses objektidega. See tähendab eriti seda, et mingi asja nimetamine annab objektile olemasolu.
3. Diskursused sisaldavad tegelasi. Täpsemini öeldes tähendab see diskursuse "võimet" kutsuda meid teatud laadi personaalsuse positsioonidesse.

4. Diskursus on terviklik tähendussüsteem. See viitab sellele, et need metafoorid, analoogid ja pildid, mida mõni diskursus moodustab tegelikkusest, võib välja selgitada kui ühtse terviku.
5. Diskursus viitab teistele diskursustele. See on oluline selles mõttes, et diskursused võivad alati kommenteerida teineteist ja laenata metafoore ja analooge teineteiselt.
6. Diskursus reflekteerib selle oma kõneviisi ehk diskursusi võidakse näha kommenteerivat ka nende omi mõisteid.
7. Diskursus on ajalooline. Uurija ei peaks tootma staatilist muljet sotsiaalse tegelikkuse moodustumisest. (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2004: 60-63).

Nagu varem mainitud, sobivad väga mitmesugused materjalid oma vormi poolest diskursuseanalüüsi objektiks, ka näiteks intervjuud, igapäevaste vestluste heli- ja videosalvestised, koosolekusalvestised, ajaleheartiklid, uudised, teaduslikud dokumendid, kirjad, avalikud dokumendid jne. Uurimismaterjali analüüsimisel on hea alustada erinevuste ja sarnasuste otsimisega materjalist. Erisuguste tähendussüsteemide analüüsimise abina toob Eero Suoninen välja mõne täpsustuse.

1. Tähendussüsteemid ei esine materjalis selgete tervikutena, vaid väikeste osadena, mille identifitseerimine tähendussüsteemide osana on analüüsi käigus täpsustuv ja tihti ka muutuv protsess.
2. Tähendussüsteemide identifitseerimine ei tähenda eriliste teemade lahutamist teineteisest, sest kõige huvitavamad tähendussüsteemid on tavaliselt niisugused keelekasutuse alad, millega erisuguseid teemasid võib teha arusaadavaks.
3. Tähendussüsteemide identifitseerimine ei tohiks põhineda ainult uurija peas olevatel konstruktsioonidel, vaid ta peaks tõlgendamisel tuginema niisugustele erinevustele ja vastuolulisustele, millele ka keele kasutaja/ tegelane tugineb.
4. Sõnade kasutamisel ja teistel sümbolsetel tegudel on tähtsusetule tähendustele lisaks tihti ka muid analüüsimise seisukohast olulisi, aga raskesti märgatavaid tähendusi. (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2004: 49-51)

Autorite sõnul tähendab keelekasutus praktikat, mis ei peegelda ainult maailma, vaid annab ka tähendusi ja samas korraldab ja ehitab, uuendab ja muudab sotsiaalset tegelikkust, kus me elame. Keelt kasutades me konstrueerime ehk tähendustame objekte, millest me räägime või kirjutame. Konstruktivsuse idee on tihedalt seotud keele liigitamisega sotsiaalselt jagatud tähendussüsteemideks. Mõte konstruktivistest tähendussüsteemidest sisaldab loogiliselt mittepeegelduvuse ideed, mille järgi keelt või keele kasutust ei näha tegelikkuse pildina. Tähendussüsteemid ei tulene suvaliselt üksikute inimeste peast, vaid on osa erinevatest sotsiaalsetest praktikatest. Arutelu selle üle, kui suurel määral on uurija võimeline kujundama asju, ilminguid, tegusid ja toiminguid ilma, et ta kogemata konstrueerib seda harjunud viisil, nimetatakse reflekteerimiseks (Sealsamas, lk. 18-21, 24.)

Jokineni, Juhila ja Suonineni arvates võib diskursuseanalüüsi iseloomustada avatud, teoreetilise viiteraamina, mis võimaldab erisuguseid vaatluse raskuspunkte ja meetodite loomist. See võib moodustuda järgmistest teoreetilistest lähtepunktioletustest.

1. Oletus sotsiaalset tegelikkust loovast keelekasutamise iseloomust.
2. Oletus paljudest paralleelsetest ja omavahel konkureerivatest tähendussüsteemidest.
3. Oletus tähendusliku toimingu kontekstisõltuvusest.
4. Oletus tegutsejate kinnitumisest tähendussüsteemidesse.
5. Oletus keelekasutuse tagajärgi tootvast iseloomust. (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2004: 17-18).

Diskursuseanalüüsis ei vaadelda keele kasutajaid "informantidena", kes lihtsalt paljastaksid uurijatele või kaasatoimijatele näiteks oma hoiakuid, elusituatsioone või kultuuri, mida nad esindavad. Diskursuseanalüüsi puhul ollakse huvitatud sellest, kuidas tegelased teevad asjad arusaadavaks oma keelekasutusega. Lähteoletus on see, et ka sama nähtust on võimalik teha arusaadavaks paljudel põhjendatud viisidel. Arvatakse, et oletus ühest, ühemõttelisest tõest on puudulik. Vaatluse keskpunkti asetatakse see, millised kirjeldused ja seletused on erinevates situatsioonides ja vestluse kohtades arusaadavad ja milliseid asjaolusid või teisi tagajärgi nende seletustega luuakse. See tähendab, et ei nimetata tegude ja nähtuste põhjust, vaid viisi, millega toimijad kirjeldavad nähtusi ja nimetavad nende põhjust, võetakse uurimusobjektide kui niisugustena. (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2002:18).

Diskursuseanalüütilise uuringu võib konstrueerida kolmnurgaks, mille teravates otses on:

- **tähendused,**
- **kommunikatiivsus,**
- **kultuurilisus.**

Diskursuseanalüüsi puhul ei olda huvitatud mis tahes tähendustest, vaid just nimelt kultuursetest tähendustest, ühise sotsiaalse tegelikkuse moodustumisest. Kultuurseid tähendusi ei vaadelda omalt poolt mingisuguste abstraktsete tähendusmaailmadena, vaid oluline on nende sidumine inimestevahelise läbikäimisega. Tähdendused moodustuvad, säilivad ja muutuvad ainult inimestevahelises toimingus: kommunikatiivsetes kõnelustes, vestlustes, kirjutistes ja muus sümboolses toimingus. (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2002:54).

Diskursuseanalüütiline uurimusala ei ole ainult üks homogeenne ala, vaid rohkem on sellele iseloomulik vägagi erinevad uurimuslikud orientatsioonid ja lahendused. Diskursuseanalüütilise uuringu ala liigendamisel võib vaadelda diskursuseanalüüsi sisemisi metodoloogilisi rõhutusi nelja mõjupiirkonna kaudu. Need mõjupiirkonnad täpsustavad ja nüansseerivad diskursuseanalüütilise uuringu kolmikut, selle teravate otste vahelist suhet. Tavaliselt eksisteerivad diskursuseanalüütilises uuringus mõlemad mõjupiirkonna ulatustest, aga raskuspunkt võib esineda kummal pool tahes, ka piirkonna keskel. Jokinen ja Juhila kasutavad mõjupiirkondadest kaardi metafoori, sest nad soovivad, et kaart võiks kasutada uuringus suundumise vahendina ja et kaart näitlikustaks metodoloogilisi valikuid, millega uurija tingimata kokku puutub.

Mõjupiirkonnad on:

- 1) Olukorra ja kultuurse jätkuvuse vaheline suhe. Diskursuseanalüüsis on oluline tähenduste situatsioonide moodustumine ja moodustamine: tähendused moodustuvad oma kasutusühendustes. Tähdenduste vaatlus on alati seotud tähenduste tootmistega kohalikes protsessides ja tähenduste moodustamist vaadeldakse "siin ja nüüd" toimuva toiminguna. Tähdenduste moodustamise viisid on alati enam- vähem seotud ajajärgu diskursiivse õhkkonnaga laiemate kultuursete tähendustega, tähenduste moodustamise viiside ja keeleliste praktikatega.
- 2) Tähdenduste ning tähenduste loomise viiside vaheline suhe. Tähdendusi rõhutavad uurimisküsimused on kõige sagedamini mida-vormilised ja huvi tuntakse eelkõige sisu kohta: milliseid tähendusi inimesed oma vestlustes ja kirjutamistes toodavad.

- 3) Retoorilise ja responsiivse analüüsi vaheline suhe. Uurides retoorilisust, keskendutakse viisidele, millega teatud tähendusi või sotsiaalse tegelikkuse versioone teostatakse, responsiivse orientatsiooniga keskendutakse sellele, kuidas inimesed koos moodustavad tähendusi.
- 4) Kriitilise ja analüütilise diskursuseanalüüsi vaheline suhe. Kriitilise uuringu üks lähtepunktidest on iseenesest mõistetavalt pürgimus toota poleemist sõnavõttu suhtes valitseva sotsiaalse korraldusega, analüütilise orientatsiooni peamine eesmärk on sotsiaalse tegelikkuse detailne eritlemine. (Sealsamas, lk. 55, 56, 66, 77, 86-87).

Diskursuseanalüüsis ei keskendu uurija niisugustele küsimustele, nagu "mida see välismaalasi laimav inimene tõesti mõtleb?" või "kas käitumise põhjuseks on elus frustreritud, ebakindel mina". Ka see ei huvita, kas inimese käitumist võiks põhjendada välisteguritega; näiteks kas töötus või poliitine propaganda on põhjuseks pagulasvastasusele (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2004:37).

"Mina" olemuse analüüsimise asemel on huvi objektiks "mina" loomine protsessides, näiteks: kuidas ja millised minad luuakse ühelt poolt solvajale ja teiselt poolt temale, keda on solvatud. Mina tähendused, nagu teistegi tähendused, moodustuvad sotsiaalsetes praktikates, määratud kontekstides. Nii öeldes saab huvi objektiks vetruvus ja muunduvus, mille järgi sama füüsiline tegelane võib liikuda väga paljudes erinevates toimingu positsioonides. Ühe tervikliku mina asemel võib igal indiviidil moodustuda mitu, eri kontekstides realiseeruvat mina (Sealsamas, lk. 37- 38.)

Identiteet on avar mõiste, mis tähendab õigusi, kohustusi ja omadusi, mida tegutseja oletab endale, teistele tegutsejatele või mida teised tegutsejad oletavad temale. (Sealsamas, lk. 38). Identiteedi-mõistega viidatakse sellele, kuidas inimesed loovad keelt kasutades endast ja teistest inimestest määratlusi, mis ei ole stabiilsed, vaid on mitmekesised ja eri situatsioonides muutuvad. Identiteet ei ole niisiis inimese staatiline omadus, vaid funktsionaalne kategooria. Identiteet on osa tähendussüsteemist: teatud süsteemis moodustub inimesele teatud identiteete. Siis kui identiteeti määratletakse eespool kirjeldatud viisil, valitakse mõisteks tavaliselt subjektipositsioon. (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2002: 68).

Subjektipositsioon – mõiste on sobiv eriti situatsioonides, kus analüüsitakse tegevuse piiranguid. Näiteks koolis võivad õpetajad ja õpilased võtta oma positsiooni kui valmis

olevana (üks küsitleb, teine vastab) sama moodi, nagu näiteks arstid ja patsiendid (üks on asjatundja, teine hoolealuse positsioonis). Sellistes situatsioonides on huvitav vaadelda, kuidas niisugust stabiilsust toodetakse sotsiaalsetes praktikates (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2004: 39).

Üks diskursuseanalüüsil kasutatud põhimõistetest on **kategooria**. Mõiste "kategooria" on kasulik suuremate analüüsiühikute täpsemas analüüsis. Mõistel on siiski ka oma, iseseisev positsioon. Mõiste looja Harvey Sacksi sõnul on teadmine, mida me igapäevses ühiselus vajame, jagunenud allkategoriasse; inimesed identifitseeritakse, asetades nad teatud kategoriasse. Kategoriad organiseeruvad rühmadeks (nagu isa, ema, lapsed) ja paarideks (nagu naine ja mees) ja iga kategooriaga on seotud teatud toimingud. Kategoriad võivad olla seotud ka füüsiliste kohtade nimetamise ja klassifitseerimisega. (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2002: 69-70).

Kriitiline lingvistika rõhutab sõnavara valikut kategoriseerimise puhul. Näiteks uuringud uudiste soolisest diskrimineerimisest keskenduvad sellele, kuidas kasutatud sõnavalik on seotud juba olemasolevate, ideoloogiliselt rõhutatud kategoriasüsteemidega, kui räägitakse meestest ja naistest. Kas naisi esitletakse peresuhete kaudu ("naistena" või "emadena") või seksuaalse ahvatluse kaudu? Niisuguseid küsimusi võib siduda toimingutüübi ja osalejatüübi analüüsiga: missugustena osalejatena missuguses toimingus naised/ mehed tavaliselt toimivad – kas mõlemad on oma toimingutes sama tõenäoliselt aktiivsed tegelased? Kui mehi ja naisi esitatakse toimimas aktiivselt, milliste toimingu kategooriatega on tavaliselt tegemist (kas on tegemist näiteks naeratamisega ja kiljumisega või vaidlemisega ja hääletamisega?) (Fairclough, 1997: 42).

Diskursuseanalüüsi puhul on oluline ka küsimus võimusuhetest. Analüüsides võimu ja diskursuste omavaheliseid suhteid, käsitletakse võimu produktiivsena, sotsiaalsete praktikatega seotud nähtusena. Huvitav on see, kuidas võimusuhted toodetakse sotsiaalsetes praktikates: kuidas mõned teadmised kujunevad faktideks ja milliseid subjektpositsioone neist inimestele toodetakse. (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2004:75).

Diskursuste ja võimu seoste vaatlemises eraldadakse kaht aspekti: võim diskursuste vahelistes suhetes ja või diskursustes. Esimene aspekt tähendab diskursuste omavaheliste hierahiate analüüsimist ja teine võimusuhte vaatlemist diskursuste seesmiste suhetena.

Esimese aspekti puhul hakatakse materjalist otsima tugevaid, hegemoonilise positsiooni saavutanud diskursuseid. Siin on huvitavad kultuurilised aksioomid, diskursused, mis on kujunenud kui loomulikud ja kahtluseta tõesed ja mis võtavad eluruumi teistelt diskursustelt. (Sealsamas, lk. 76-77).

Mida sagedamini ja mida rohkemates kontekstides teatud diskursuse osad korduvad, seda hegemoonilisema diskursusega võib olla tegemist. On ka nii, et mida iseenesest mõistetavamana ja mitte-alternatiivsemana mingi diskursus ilmeneb, seda tugevam see on, olenemata sellest, kas see arvuliselt domineerib materjalis või mitte (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2004: 81).

Diskursuse seesmiste võimuhete analüüsimisel keskendutakse sellele, 1) mida diskursuses öeldakse või tehakse, 2) millised on tegutsajate suhted diskursuses ja 3) millistesse subjektipositsioonidesse inimesed võivad asetuda või nad võidakse asetada. Materjali kohta küsitakse näiteks: mida diskursuses tohib rääkida ja mida sellest objektist võidakse öelda; kellel on õigus kõnelda; kas kõigist positsioonidest lähtuvat võetakse tõsiselt; milliseid õigusi ja kohustusi eri osavõtjatel on ja kuidas neid määratletakse? Diskursuse tegutsejad võivad niisiis kasutada võimu ja ressursse erinevalt. (Jokinen, Juhila, Suoninen, 2004: 86-87).

Diskursuste kasutamisele ja püsivaks muutumisele järgnevad tihti ideoloogilised tagajärjed, sest tähendustel on tavaliselt laiemad, ühiskondlikud efektid. Uurimus võib nii-öelda toota ühiskonda puudutavaid moraalseid ja poliitilisi järeldusi (Sealsamas, lk. 96.)

Diskursuseanalüüsis on mõnikord tähtis keskenduda ideoloogilistele tagajärgedele ja selle põhjal kritiseerida niisuguseid praktikaid ja diskursuseid, mis legitimeerivad erisuguseid alluvussuhteid. Ja veelgi enam: asuda toetama tõlgendusi ja praktikaid, mis neid nõrgendavad. Ideoloogilised tagajärjed ei esine tingimata materjalis, mida analüüsitakse, vaid neid võiks paremini iseloomustada materjalile tuginevate spekulatiivsete järelduste tulemustena. (Sealsamas, lk. 97).

Kuna uurimistöo käsitleb Eesti-pilti HS-is 1999. ja 2002. aastal, on diskursuseanalüüsi fookuses soomlaste sõnavõttud Eestist ja eestlastest tekstides, mida on uuritud juba kontentanalüüsi puhul. Siin kohal on uuritud seda, milliseid diskursuseid uurimismaterjalist

on leida, millised diskursused domineerivad, kuidas Eestit/ eestlasi kategoriseeritakse. Diskursuseanalüüsi aluseks oli olemas juba algteadmisi nii ajaloolise ülevaate kui ka kontentanalüüsi põhjal, kuidas Soome on suhtunud Eestisse ja millisena HS-i suhtumine Eestisse aastatel 1999 ja 2002 peegeldus. Nende algteadmiste põhjal võis oletada, et leiaks diskursuseid, mis legaliseeriksid Soome üleolevat positsiooni Eesti suhtes. Oletus osutus õigeks. Diskursus "Veel on palju õppida" kajastas Soome üleolevat suhtumist Eestisse. See diskursus rõhutas Eesti ühiskonna arenematust ja eestlaste asjatundmatust. Eriti siis, kui mingi Eestiga seotud asi oli viltu läinud, oli soomlaste tagantjärele tarkus ja kõigeteadmised silmatorkav. Mõnikord võrreldi Eestit Soomega, et näidata, kui palju paremini tehakse Soomes. Samuti peegeldas diskursus "Põhjanaanaber aitab" Soome ja Eesti suhteid: rikas ja suur põhjanaanaber toetab materiaalselt ja ka mentaalselt väikest lõunanaabrit. Diskursus "Kasu" rõhutas Soome ja Eesti majanduslikult ebavõrdset suhet. Võrreldes Soomega on Eestis odavad hinnad ja maksud. Soome turistid ostavad Tallinnast ravimeid, sööke-juuke ja paljud Soome firmad tegutsevad Eestis odava tööjõu ning väiksete maksude pärast. Igasugused muudatused, mis piirasid soomlaste vabadust nautida Eesti soodustusi, leidsid päris negatiivset vastukaja.

Oli leida ka teisi diskursusi. Diskursus "Oht" viidab ohtudele, mida soomlased tunnevad Eesti suhtes. Vägivald ja narkootikumid olid selged hirmu tekitajad, ka eestlaste Soome tööle tulek pärast Eesti ühinemist EL-iga ning Soome firmade lahkumine Eestisse ajas soomlastele hirmu nahka. Kõige domineerivam diskursus oli "Veel on palju õppida", aga peaaegu niisama võimas oli "Iseseisev ja otsusekindel eurooplane". See diskursus esitles Eestit kategoorias, kus teda ei oleks veel paarkümmend aastat tagasi keegi võinud ette kujutada. Diskursuseanalüüs hõlmas 54 artiklit.

5.1. Veel on palju õppida

Viron rikollisuus lisääntynyt alkuvuodesta voimakkaasti. - HS,-99,18.5.: "... Soomlased on kaevanud, et Tallinna politsei ei taha nende kriminaalavaldusi vastu võtta" ... "Teisiti kui Soomes, ei tarvitse Eestis politsei vastu võtta suulist avaldust ja selle kohta kohe kirjalikku tõendit anda."

Eesti politsei ei võta vastu soomlaste suulisi avaldusi, ja kuna asi on soomlaste aspektist talumatu, tuuakse võrdluseks Soome "õige" toimimisviis.

Vain vaaleanpunaisten silmälasien läpi voi nähdä tallinnalaiset nauravina. - HS,-99,18.8. Lugeja vastab eestlasele Tarmo Virkile, kes kommenteeris Eesti ja Soome erinevusi (HS, 14.8.). "Kui jalutada näiteks piki rannateed linna keskusest Pirita supelranda, võib konkreetselt näha, et tallinlased ei saa aru, mis tähendab aktiivne looduskaitse. Kanalisatsioonitorust madalasse veesse suubuvate jäänuste hais on palavusega peaaegu talumatu ja see pole ainus keskkonnakaitse puudus Eestis. Alati on masendav näha, kuidas hulkuvad koerad ja kassid jooksevad mööda linna. Mitte kuidagi ei suuda sügelistest koera või sadamasse sündinud kassipoega aidata. Loodetavasti *ei levi see meie arusaamisest erinev* poos looduskaitse suhtes kultuuritoomisena *soome noorte* hulka."

Erinevusi Eesti ja Soome vahel on, loomulikult. 1999. aastal oli Nõukogude ajast möödas ainult kaheksa aastat. Nõukogude Eestis polnud keskkonnakaitse kõige esimene prioriteet. Ega inimene muuda oma käitumist üle öö. Kui tahet on, puuduvad tihti võimalused asju parandada.

Menneisyys painaa Virossa. - HS,-99,25.9.: "Eesti ametnike tegevus Soome ajalehtede kaastöölise lubade asjus on, *nagu läheks nõrgale jääle* ("ovat ohuelle jääle lähtemistä"). *Soomes on kombeks* ("suomalaisen käytännön mukaan"), et ajakirjanikud peavad, nagu ka kõik teised riiki elama tulijad, hankima enne tulekut elamisloa, mille saamine tõelisele ajakirjanikele ei ole raske. Selle uuendamine Helsingis on formaalsus *ilma mingi mõnitamiseta* ("simputusta"). *Eesti keeruline ja bürokraatlik korraldus koos aids-i ja psühhiaatritõenditega tuletab meelde Nõukogude aega.*

Siin võrreldakse jälle Eesti olukorda Soomega: "Soomes on kombeks." Tekkinud kriis Soome ajakirjanike ja Eesti ametnike vahel "lubab" kategoriseerida Eesti implitsiitselt Nõukogude riigiks; sellele viitab juba pealkiri, veel ka "ilma mingi mõnitamiseta" (paistab, et mitte nagu Eestis, kus mõnitamine on ilmselt päris tavaline) ja veel kõige selgemini "tuletab meelde Nõukogude aega."

Suomi ja Viro tutkivat yhteistyössä virolaislauttojen keulat. - HS,-99,3.11.: "Soome ja Eesti mereametnikud lepivad teisipäeval põhimõtteliselt kokku, et *soomlased teevad* Eesti

laevadele *samasuguse* käilade kontrolli, *nagu Soome laevadele* on äsja tehtud. ... Kaheksa Eesti laeva läbivaatamine maksab mereturvalisusasjade juhataja Heikki Valkoneni sõnul umbes pool miljonit marka, ja Soome transpordiministeerium on juba lubanud raha lähialade koostöö nimel. Valkonen ütleb, et soomlased vaatavad Eesti laevad üle sellepärast, et *Eestil puudub nii raha kui ka asjatundlikkus*. Valkonen arvab, et ta pole sugugi *larpimas* ("hassaamassa") Soome maksumaksjate raha võõraste lippude alla, vaid et projekt on väga põhjendatud ... "See pole reisijate asi kaaluda, *kas ühe või teise lipu all sõitvasse laeva julgeb minna või mitte*, see on meie asi."

Pealkirja järgi võiks oletada, et laevade käilad kontrollitakse Eesti ja Soome koostöö nimel, aga siinkohal tundub, et "koostöö" on ainult ilus metafoor. Soome on siiski see, kes viib kontrolli läbi, ja just nii "nagu Soome laevadele" on tehtud. Eksplitsiitselt tuuakse välja, et Eestil pole ei raha ega asjatundlikkust. "... kas ühe või teise lipu all sõitvasse laeva julgeb minna või mitte" on ebamäärane väljendus, aga siin kohal tundub, et üldiselt tuleks tõsiselt kaaluda, kas Eesti laevaga julgeb sõita või mitte. Kui mereturvalisusasjade juhataja ütleb, et ta pole larpimas soomlaste raha, tõstab ta sellega Soome ülemaks ja alandab Eestit: Soome maksumaksjate raha peaks suunduma ainult tõesti tähtsatele projektidele, Eesti laevad tingimata seda ei ole.

Tallinnaan nousee hirveitä taloja. - HS-99,14,11. "Lapin (Tallinna kunstiakadeemia professor Leonhard Lapin) arvab, et kõik on võimalik, sest Tallinnas ei ole mõjukaid linnaarhitekte, *nii nagu Soome linnades* ... Tallinnas ei korraldata üldse arhitektuurivõistlusi, *nagu Soomes on kombeks.*"

Ei tea, kas Lapin ise on viidanud Soome oludele, või on ajakirjanik seda esile tõstnud. Igal juhul on selge: loomulikult on Tallinna linna ehitussüsteem kaootiline, kuna ei tehta samamoodi nagu põhjanaabri juures.

Viron kuluttajavirasto väittää Nesteen myyneen väärin merkittyä bensiiniä. - HS,-99,9.12.: "Eesti tarbijakaitseametnik väidab, et Neste ja teised suurimad bensiinimüüjad müüsid detsembri alguses valesti märgitud bensiini ... Neste vaidles vastu ja ütles, et oktaaniarv oli EL-i normide piires. Neste *imestab süüdistuste üle* eriti sellepärast, et *umbes 30 protsenti Eestis müügil olevast bensiinist on Neste teada "must" - salakaubavedu või ilma loata segatud.*"

Soome firmat süüdistatakse Eesti poolt, ja see on soomlastele nagu maailma ime; Eesti asjatundjaid ei hinnata nagu eriti kõrgelt. Neste "imestab süüdistuste üle" ja põhjendab oma imestust sellega, et "Neste teada" teevad teised veelgi hullemaid tegusid kui Neste.

Entiset troolarit vastaavat Viron öljyntorjunnasta. - HS,-02,21.1.: "... Laevad ehitati Nõukogude Liidus traaleriteks, Reet 1978 ja Triin 1987. Alguses paadid püüdsidki Läänemere räimi, aga siis said nad varustuse naftakahjustuste tõrjumiseks ... Reet ei ole niisama efektiivne nagu Soome laevad, aga lainetuse piir on ainult natuke rangem kui Soome laevadel, ehk siis laev saab hakkama peaaegu sama suure lainetusega."

"Paatide"-nimetusega rõhutatakse Nõukogude ajal valminud traalerite lihtsust, samuti kui nenditakse, et Reet pole sama efektiivne nagu Soome laevad, aga saab hakkama peaaegu sama rasketes tingimustes. Põhimõtteliselt vägagi positiivses toonis kirjutatud lugu, aga üksikud sõnad peegeldavad kirjutaja armulikku ja ka iroonilist suhtumist Nõukogude-aegsete "traaler-naftatõrjajate" suhtes.

Virossa jälleen pankki konkurssiin. - HS,-02,8.2.: "Eestis on jälle üks pank vähem, sest Tallinna linnakohus on kuulutanud välja EVEA Panga pankroti."

Selles artiklis rõhutatakse isegi kaks korda sõna "jälle". Aga miks? Kas sellepärast, et Eesti pangad lähevad pankrotti peaaegu iga päev? Ja muud midagi pole neilt oodatagi?

Brion runko, Oran lukitus, virolainen malli. - HS,-02,20.4.: ... "Kümme kuud kasutusel olnud lapsevanker ütles oma lepingu lahti ilma eelhoiatuseta keset Mannerheimi teed ... Me palusime Tehnilise Kõrgkooli tootmistehnika uurijail vaadata, mis on viga. Viisime Eestist ostetud lapsevankri mehaanikatöökoja laboratooriumisse, kus rühm uurijaid keskendus ... uurima, kuidas vend eestlane on vankrid ehitanud."

Eestist ostetud lapsevankrite (võib-olla) Eesti tegija kohta kasutatakse nime "vend eestlane" ("veli virolainen"). See nimetus pole Soomes üldiselt kasutusel, aga seevastu "vend venelane" ("veli venäläinen") on. Vend venelane on enamgi naljatlev nimetus, mida on kasutatud näiteks mõnest Vene tootjast mingi Nõukogude-aegse toote halva kvaliteedi puhul. Kui alles kümme kuud tagasi ostetud lapsevankrid lähevad katki ja vankrite tegijast

kasutatakse nime "vend eestlane", kategoriseeritakse Eesti Nõukogude riigiks/ Venemaaks ja samas kahtlustatakse eestlaste asjatundlikkust ja oskust ehitada kasutuskõlblikke tooteid.

Sekundamatkoja Viroon. - HS,-02,24.7.: "Poolvalmis tööd ei peaks kritiseerima, aga *veel vähem* peaks *poolvalmis laevaga* vedama reisijaid ... Algusest peale pidi Linda Express saama valmis juba mais, aga kasutusele võtmist pidi edasi lükkama *mitu korda*. Valmis ei saanud aga *veelgi*. Laevafirma *ei oleks pidanud* laeva vastu võtma ja kurseerima panema isegi veel juuli alguses ... (Soome) meresõiduvalitsuse inspektor oli kaasas, kui Linda Express läks Tallinnast oma esimesele reisile. *Seekord* tehnika ei streikinud ... Järgmisel uuel esimesel reisil – ja *juba enne* seda – peavad *Soome ametnikud hoolega uurima* vigade parandamist." Pealkiri juba väljendab, kuidas kirjutaja suhtub Eestisse ja Eesti toodete kvaliteeti. Autor pehmenab oma kriitikat, mööndes, et "poolvalmis tööd ei peaks kritiseerima", aga poolvalmis töö kritiseerimine ei ole siiski niisama suur patt kui "poolvalmis laevaga reisijate vedamine". Sõnapaarid, nagu "mitu korda" ja "aga veelgi" rõhutavad seda, kui aeglaselt (laiskuse, või oskamatus tõttu?) eestlased töötavad; töö ei saa valmis siis, kui oli lubatud. Aktiivne tegija puudub: "pidi saama", "pidi lükkama". Tagantjärele tarkus on jällegi silmatorkav: "ei oleks pidanud ..." "Seekord ... ei streikinud"; nagu oleks see olnud erandjuhtum pikas tehniliste vigade reas. Lõpus toetutakse jälle Soome asjatundlikkusele - olenemata sellest, et Eesti mehhaanikud parandavad laeva vead, peavad Soome ametnikud hoolega uurima, kas laev on meresõiduks kõlblik.

Suomen yrittäjät ja TT eivät usko Viron-ryntäykseen. - HS,-02,25.7.: ... "Suominen ütleb, et Eesti liitumine EL-iga kergendab liikumist, aga mitte otsustavalt võrreldes praeguse olukorraga ... "Palju oleneb sellest, kas Eestis on *asjatundlikku töäjõudu*. See hakkab olema *Eestis probleem juba nüüd*.""

"... kas Eestis on asjatundlikku töäjõudu" tekitab juba eneses küsimuse: kas ongi nii, et tõenäoliselt Eestis ei ole asjatundlikku töäjõudu? ja järgmine lause: "See hakkab olema Eestis probleem juba nüüd" kinnitab esile kerkinud arusaama: asjatundliku töäjõu leidmine Eestis on väga raske, kui mitte võimatu. Suominen ütleb: "... on asjatundlikku töäjõudu" selle asemel, et oleks sõnastatud näiteks: "kas eestlastel on asjatundlikkust" või "kas eestlased on asjatundlikud". Nagu läheksid kolonialistid oma kolooniaalriigi elanikke läbi vaatama.

Viro päästi vielä lapset tullista ilman omaa passia. - HS,-02,4.8.: "Lapsed said laupäeval sõita Eestisse ja tagasi ilma oma passita. Olukord on siiski *niivõrd segav ja ebaselge*, et ametnikud soovivad kõigile lastega sõitjatele hankida lastele omad passid. Eesti piirivalve hakkas *üllatavalt* neljapäeval viima praktikasse 2000. aastal kehtestatud piiriseadust, mille järgi seitsmeaastastel ja vanematel lastel peab olema oma, fotoga pass või foto hooldaja passi kantud ... "*Vahel räägitakse üleminekuajast ja vahel jällegi mitte*. Kui ikkagi juba 2000. aastast Eestis kehtinud seadus eeldab seitsmeseks saanud lastelt fotot vanemate passis, tasub küll Eestisse sõitjatel lähtuda sellest, et Eesti edaspidi seda seadust ka järgib," nendib Piironen."

Sellised väljendid nagu Eesti piirivalve tekitatud "niivõrd segav ja ebaselge" olukord ja "üllatavalt praktikasse viidud piiriseadus", "vahel räägitakse ... ja vahel jällegi mitte" kajastavad seda, kuidas Eesti ametnike tegevust Soomes hinnatakse - Eesti ametnikud toimetavad asju distsiplineerimatult, üks kord räägitakse seda, teine kord toda, kõik näeb väga udune välja; nagu oleksid lapsed asjade eest hoolitsemas.

Tuomioja: Viron työ säännöt EU:n tasolle. - HS,-02,26.4.: "Välisminister Erkki Tuomioja (sots.) soovib, et Eesti viiks oma tööturu mängureeglid võimalikult ruttu EL-i nõuetega vastavusse, et Eesti saaks täita EL-i liikmeks saamise eeldused. "EL-i laienemise toetus praegustes liikmesriikides saab tugevamaks, kui võidakse olla kindlad, et pärast laienemist EL-i vihmavarju alla ei tule *odava tööjõu ja puuduliku töökaitsega hangeldavaid halle piirkondi* (harmaita alueita)," ütles Eestis neljapäeval käinud Tuomioja."

Soome esindaja (välisminister Tuomioja) on mures Eesti tööturu mängureeglite pärast, mis ilmselt on niivõrd puudulikud, et võivad saata EL-iga liitumise ohtu. Tuomioja ei too tekstis otseselt välja, aga kui ta ütleb, et "ei tule odava tööjõu ja puuduliku töökaitsega hangeldavaid halle piirkondi", on ilmselge, et ta sellega osutab Eestile. Kuigi Tuomioja kommentaar puudutab Eestit kaudselt, on see Eestit süüdistav ja isegi laimav, eriti kategoriseerides Eestit põhjendamata verbi "hangeldama" abil.

Viron passirumba ärsyttää matkailuyrittäjiä. - HS,-02,7.8.: "Eesti ametnike edasi-tagasi hüplemine ("poukkoilu") lapsreisijate passiasjas *käib* reisettevõtjate *närvidele*. ... Erialaühendus Suomen Matkailuelinkeino kirjutab oma teadaandes, et on uskumatu, kuidas kaks aastat kehtinud seadust hakatakse üllatavalt viima praktikasse keset kõige vilkamat

suvehooaega ega informeerita muutuvast praktikast kedagi ette. "Tundub, et kõik hoiduvad vastutusest kõrvale ja informatsiooni pole võimalik saada, isegi kui paluks," laidab ühendus Eesti ametnikke. "Tundub uskumatu, et veel 2002. aastal võib informatsioonikatkestus olla sellel tasemel." Ühendus soovib, et Eesti hakkaks jälle kasutama vana toimimisviisi või hakkaks võtaks kasutusele EL-i protseduurid."

Eestit kategoriseeritakse väljendite "Passirumba" ja "Eesti ametnike edasi-tagasi hüplemine" kaudu. Nagu oleksid Eesti ametiisikud mingi kummaline, rahutu salk, võib-olla natuke lapseliku iseloomuga, kelle oskamatus asjade eest hoolitseda käib Soome reisiettevõtjate närvidele. Rõhutatakse, et olukord on soomlaste arvates "uskumatu" ja jällegi õpetatakse Eestit, mil viisil asju peaks ajama.

Mikä oli Suomen vastuu Viron passijupakassa. - HS,-02,8.8.: ""Kas soomlased tõesti ei teadnud, et Eesti piiriseadus muutus, välisministeeriumi passi- ja viisaosakonna ülem Juhani Niemelä?" "Ei. Kui meile oleks tulnud vastav muudatus, oleksime teatanud kirjaliku märkusega, et muudatus on tulekul ja et täpsem informatsioon on leida sellest ja sellest seadusest. Eesti oleks pidanud informeerima eelkõige reisikorraldajaid: laevafirmasid, lennukompaniisid ja teisi.""

Ja jälle tuletatakse meelde, kuidas Soomes tehakse või kuidas Soomes oleks vastavas olukorras tehtud. Soomes ollakse ka tagantjärele targad: "Eesti oleks pidanud ..."

Suomalaisia perävaunuja juuttui Viron satamiin. Suomalaiset pitävät Viron asiakirjavaatimusta mahdottomana. - HS,-02,19.11.: ... "Anonüümse juhataja meelest on eestlaste nõudeid võimatu täita. Tema sõnul ei ole finantseerimisettevõtte nõus isegi kirjutama alla volitusele "mõnele Igorile", kellega firmal pole mingisuguseid ärisuhteid."

Soomlaste arvates on Eesti nõuded võimatud, siin võiks sünonüüm olla võib-olla "absurdsed"; kuidas võib Eesti esitada nii hulle nõudeid, et selle tagajärjel jäävad Soome haagised sadamatesse kinni. Kui asjad ei lähe nii, nagu soomlased sooviksid, kategoriseeritakse Eesti jälle Venemaaks või Nõukogude riigiks väljendusega "mõnele Igorile". Igor on ju vene nimi ja selles ühenduses kajastab see ebamäärasust, isegi ebaausust.

5.2. Oht

Diskursus "Oht" ilmnes 1999. aastal neli korda rohkem kui 2002. aastal. "Oht" diskursus kajastab soomlaste kartust narkootikumide, varguste ja Eesti tööjõu Soomesse ründamise suhtes.

Vain vaaleanpunaisten silmälasien läpi voi nähdä tallinnalaiset nauravina. - HS,-99,18.9.
"Tallinn on ainus linn, kus mind või minu kaaslast on üritatud röövida päevavalguses. Seda pole juhtunud üheski teises linnas, isegi mitte kõige kurikuulsamates."

Aga kus kommentaari kirjutaja veel siis reisinud on? Ja mitu korda on ta käinud Tallinnas? Kõike juhtub, võib juhtuda ka näiteks mõnes Soome linnas. Oleneb ka palju iseendast, oma käitumisest. Purjuspäi liikudes tasub olla eriti ettevaatlik.

Virolais-suomalainen liiga toi jopa 50000 ekstaasinappia. - HS,-99,30.9. Vahepealkiri: "Eestlased osalistena kõiges". Edasi: "Ekstaas on uus valdkond, mille eestlased on vallutanud. ... Uus asi on ka eestlaste kasvanud sidemed kokaiini salakaubaveoga ... Soome politsei ongi rahutu hästi alanud koostöö jätkumise pärast. Kõik Eesti ametnikud ei ole Soome politsei arvates eriti aktiivsed uurima oma kaasmaalaste kaassüüd juurdluses."

"Eestlased osalistena kõiges", "... eestlased ... vallutanud": on nagu kõik eestlased kategoriseeritaks narkokurjategijateks ja salakaubavedajateks. Mitte kõik eestlased pole kurjategijad, aga niisuguste väljendite põhjal võiks seda arvata. Verb "vallutama" toonitab aktiivsust ja püüdlikkust kuritegevuses.

Virolaisvangit halutaan pois Suomen vankiloista. - HS,-02,23.1.: "Eriti (justiitsministeeriumi) töörühm selgitas Eesti vangide saatmist kodumaale, millega püütakse takistada soomlaste ja eestlaste organiseerumist vanglas kuritegelikeks kampadeks"

Tugevat tahet väljendav sõnapaar "tahetakse ära" viitab ohtudele, mis järgneksid sellele, kui Soome ja Eesti vangid organiseeruksid vanglas. Aga kes täpsemini tahab? Subjekt puudub. Veidi oleks nagu ebamäärase passiivlausega tahetud vältida kellegi sidumist argumendiga.

Osa Suomenkin huumekaupoista päätetään Viron yhteiskassassa. - HS,-02,21.4. "... Hispaania Päikeserannikul pesitsenud eesti lurjused ("konnat") ... praegune olukord Soome amfetamiiniturul tekkis 1990. aastatel, kui esimesed Eesti kurjategijad jäid Soomes vahele. Vanglas olles liitusid nad aktiivselt Soome kurjategijatega ja nüüd käib bisnis efektiivselt."

Eesti kurjategijate negatiivset staatust teravdada, nimetades neid lurjusteks. Samuti ilmestab verb "pesitsema" kurjategijate vastu tuntavat vastumeelsust; verbi "pesitsema" kasutatakse tavaliselt ju ainult loomade puhul. "Bisnis käib efektiivselt" - siin on märgata vastuolulisus sõnade ja tegelikkuse vahel - selgelt positiivselt sõnastatud lause, peaaegu nagu oleks niisugune olukord soovitatav, hoolimata sellest, et küsimus on raskest kuritegevuse liigist.

Virosta ei työvoimaryntäystä. - HS,-02,31.5.: ... "Veel paar aastat tagasi hirmutas SAK (Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö) eestlaste massisiirdumisega Soome. Nüüd on toon juba palju rahulikum. ... Ajutiselt piirab Soome kõrge töötus võimet võtta vastu töötajaid teistest riikidest."

Pealkiri nagu rahustaks lugejaid: ärge muretsege, eestlased ei tule siia tööle. "SAK hirmutas" toob eksplitsiivselt välja, et eestlaste Soome tulemine on kunagi olnud tõeline oht.

SAK: Virosta on tulossa veroparatiisi. - HS,-02,25.7.: "Organisatsiooni (SAK) arvates rääkis Eesti kavalalt ("ovelasti") endale õiguse säilitada madalad maksud välja sellega, et ta loobus maksuvaba müügi üleminekuaja nõuetest ... Ettevõtted säilitavad Eestis oma maksuvabastuse ... SAK-i arvates on erinevus Soomega võrreldes räige ("räikeä") ... Kui otsustatakse kolida (firmad) Tallinnasse, kaovad ka töökohad ... SAK on mures ka Soome tulevast, kõigepealt Eesti tööjõust ... Viialainen kitkuks ära võimaluse, et Soome kolitaks ainult kasu pärast."

Selles tekstis tuntakse muret nii kaduvate töökohtade kui ka eestlaste Soome tuleku pärast. Sõnadega "kavalalt" ja "räige" toonitatakse ka hukkamõistvat suhtumist Eesti toimingute suhtes, mis võivad tekitada probleeme Soomes. "... kitkuks ära võimaluse" - tavaliselt kitkutakse vaid umbrohtu; "... et Soome kolitaks ainult kasu pärast" - ei öelda, kes koliksid Soome, aga loomulikult siin osutatakse eestlastele ja implitsiivselt tuuakse välja, et eestlased (vähemalt mingil määral) koliksid Soome ainult kasu pärast.

Jari Vilén: Viron verotus ei uhkaa Suomen työmarkkinoita. - HS,-02,25.7.: "Välisministeerium ei ole mures firmade ja töökohtade põgenemisest Eestisse ... "Eesti ühinemine ei avalda suurt negatiivset mõju meie tööturu tegutsemisvõimelisusele," ütleb väliskaubandusminister Jari Vilén (koond.)."

See pealkiri, kuigi nendib, et "ei ähvarda", kordab arusaama, et Eesti maksustamise põhimõte võib olla oht Soomele. Kommentaarid selle kohta, et firmad ja töökohad "põgenevad" ja Eesti ühinemine ei avalda "suurt negatiivset mõju", peegeldavad ohtu, millena Eesti korraldusi Soomes nähakse.

Itälä vaatii virolaisvankien nopeampaa palauttamista. - HS,-02,12.10.: "Siseminister Ville Itälä (koond.) rõhutab, et Soomes elavate Eesti vangide Eestisse saatmist peaks kiirendama. Tema arvates moodustuvad Soome kuritegelikud kambad vanglates, kui Soome, Eesti ja Venemaa kurjategijad leiavad üksteist. Asi on oluline ka sellepärast, et valdav osa Soome saabuvatest narkootikumidest tuuakse siia Eesti kaudu Venemaalt."

Juba teine artikkel eesti vangidest. Nüüd on mainitud aktiivne subjekt (isegi siseminister), kes nõuab vangide Eestisse saatmist.

Valppaana Virossa. Pää kylmänä pysyy lompakkokin tallella. - HS,-02,17.1... "Õppige vaistlikult jalutama niiviisi, et naise käekott oleks teie vahel ... Ära riietu jalutuskäigule liiga uhkelt - või liiga Soome moodi ... Ära tee midagi purjuspäi."

Kindlasti heatahtlikud nõuanded, aga samas tuletatakse meelde, kui ohtlik on Eestis viibida. *Amfetamiinin tuotantoa ryhdytty siirtämään Virosta Suomeen. Poliisia "hervittää" Baltian maiden pääsy EU:n jäseneksi. - HS,-02,20.11.:* ... "Yliniva hoiatas seminaril ka selle eest, et narkootikumide toomine Soome muutub kergemaks, kui Balti riigid ühinevad EL-iga paari aasta pärast, ja Eesti ja Soome vahelisest piirist saab Schengeni-piir. Politseid see hirmutab."

Selgemini ei või enam välja tuua, kui suur oht Eesti ühinemine EL-iga Soomele on. Kui isegi politseid "hirmutab", peab oht olema tõsine. Verb "hoiatama" ka oma poolt toonitab seda, kuivõrd ohtliku asjaga tegeletakse.

5.3. Kasu

Diskursuses "Kasu" peegeldus arusaam Eestist kui odavate hindade maast. Seda diskursust iseloomustas mõnikord ka suhtumise vastuolulisus: Eestis avanenud odavaid majanduslikke võimalusi kasutatakse heameelega, aga samal ajal kurdetakse Eesti sotsiaalse ebavõrdsuse ja paljude eestlaste vaesuse pärast.

Suomalaiset miehet pidentävät peniksiään Virossa. - HS,-99,7.3.: "Mitmele sajale mehele Soomest ja mujalt Euroopast on tehtud Eestis peenise suurendamisoperatsioon ... Tallinna kliinik pikendab peenise 11 000-15 000 marga eest ja paksendab 7000-10 000 marga eest; kui klient soovib mõlemat, siis saab ta soodustuse."

Odavate hindade pärast sõidetakse Soomest Eestisse isegi kosmeetilise kirurgia pärast.

Ylimielisten ja tylyjen virolaisten käytös risoo ja hämmästyttää suomalaisia. - 99,14.4.: Vahepealkiri: "Röövkapitalism kohutab", tekst pärast seda: "Tallinnas käivad soomlased rõõmustavad odavate hindade üle. Samadele soomlastele ajab hirmu peale eestlaste nõrk sotsiaalne kindlustatus ja kahetsusväärised ("surkeat") palgad."

Näide Soome ja Eesti vaheliste võimuhete säilitamisest: jõukad soomlased sõidavad Eestisse nautima odavaid hindu ja Soome kõrge kindlustatus lubab neid haletseda vaest Eestit.

Suomalaisisännät etsivät onneaan Virosta. - HS,-99,16.5.: "Odavad põllud ahvatlevad Soome põllumehi Eestisse ... Maa on Eestis odav, sest põllumajandus pole tulutoov ..."

Eesti hindade madal tase võimaldab soomlastele mitmesugust ettevõtlust.

Tarkka laskee, mitä ruokaa kannattaa tuoda Tallinnasta. - HS,-99,1.6. "Paljusid toiduaineid saab ikka veel osta Tallinnast odavalt ... Või, margariin, juustud, isegi soome Keiju ja Oltermann maksvad Kaubahallis vähem kui Soomes. Vorsti hind on madal, näiteks Rakveres valmistatud Eesti salaami maksab alla 30 marga kilo. Kalakonservide sõbral tasub ka vaadata valikut, sest mitmesuguseid kalakonseve marineeritud räimest kuni heeringani saab osta

odavalt ... Odavalt saab ka Eesti komme ja šokolaadi ... Keskmine palk on Eestis umbes 4400 krooni ehk 1600 Soome marka ja miinimumpalk on 400 marka.”

On ju teada, et enamik Soome turistidest ostab Tallinnast peale jookide ka toiduaineid. Miks mitte anda nõu lugejatele, mida oleks mõistlik vedada Soome. Huvitab, miks loo lõpus on toodud esile arvud Eesti palgatasemest. Võib-olla annavad arvud lugejale võimaluse võrrelda hindade suhet palkadega?

Kilpailu on kovaa Viron kutistuneilla leipomomarkkinoilla. Suomalaisten omistama leipomo paistaa neljänneksen naapurimaan leivästä. - HS,-99,12.6.: ”Tallinna lähedal konutav (”jököttävä”) Leibur kannab traditsioonilist nime, aga Soome pagariäri Vaasan & Vaasan omandab sellest praegu suurima osa ...” Vahepealkiri: ”Soome hambad kinni Balti leivas”, tekst: ”Soome ettevõtted on haaranud tugevamalt kinni ida turgudest,” kelgib Lappalainen.” Leiburi tehast ei hinnata ilmselt eriti kõrgelt, kuna see autori arvates vaid ”konutab” tagasihoidlikult kusagil. Vahelpealkiri ”Soome hambad kinni Balti leivas” iseloomustab soomlaste aktiivset tegevust idaturu vallutamisel; ka: ”... haaranud tugevamalt kinni”. Ja veel: Lappalainen isegi kelgib Soome ettevõtete tugeva positsiooni üle.

Tallinnassa kannattaa ompeluttaa vaikka matkat nostavatkin kuluja. - HS,-99,31.8. ”Soome hindadega harjunud inimesele on madalate palkadega Eestis riideid õmmela lasta lihtsalt odav. Töö on isegi Tallinnas palju odavam kui Soomes, väikelinnades on hinnad veelgi odavamad. ”Enamik meie klientidest on Soome mehed,” ütleb Maakri tänava Vempeksi juhataja Marie Saluste ... ”Eestlastel pole palju raha.””

Käsitöölise töö on Soomes väga kõrgelt hinnatud. Soomlased on rahul eesti odavate hindade ja töö kõrge kvaliteediga ja Soome turistid on Eesti majandusele tähtsad tulutoojad. Võib ju tõsta artiklites esile häid Eesti ettevõtjaid. Vaevalt et Eesti käsitöölise teenuste tasud jäävad igavesti oleksid Soome hindadest madalamaks - elu läheb ju kallimaks ka Eestis.

Viron EU-jäsenyys kiristää kilpailua kuljetusalalla. - HS,-02,26.7.: ”Soome transpordiettevõtetest siirdub tõenäoliselt osa Eestisse, sest et seal on *madalamad* maksud,” ütleb Soome kauba edasitoimetamise tegevdirektor Krister Kronlund. Ka *ahvatlus kasutada eesti odavam*at tööjõudu suureneb, usub Kronlund. Firmad kasutavad juba praegu palju

Eesti töötajaid ... SAK avaldas kolmapäeval selgituse, kus arvatakse, et Soome firmad kargavad Eestisse sellepärast, et seal on ettevõtjatel madalamad maksud.”

Jälle kordub fakt Eesti odavamatest maksudest ja palkadest. Soome firmad ”kasutavad” Eesti töötajaid - soomlased esinevad aktiivsete osalejatena, eestlased seevastu passiivsete kasutamise objektidena.

Virkapukujen teko siirtyy Viroon. ehk Ametiriietuste tegemine siirdub Eestisse. - HS,-02,15.1.: ”Kaitseministeeriumi firma kavatseb kolida enamiku õmblustööst oma Eesti tehasesse, kus ametiriietuste tegemine on odavam.”

On kasutatud passiivlauset: ”... ametiriietuste tegemine on odavam” selle asemel, et oleks kirjutatud näiteks, et ”eestlased teevad töö odavamalt”.

Stora Enso ostaa Viron suurimman sahayhtiön. - HS,-02,16.8.: ”Metsakompanii Stora Enso on kirjutanud alla lepingule Eesti suurima saefirma Sylvesteri aktsiate ostmiseks ... Äritehing suurendab Pelkoneni sõnul Stora Enso konkureerimisvõimet Balti riikides, mis on kasvav toodangu- ja turuvaldkond puidutoodetele. Lisaks on suurel määral kasutada näiteks halduse, metsakasvatuse, turustamise ja logistikaga seotud sünergiavõimalusi. Ka Balti riikide madal kulutase toob kasu Stora Ensole: ühingu neljapäeval avaldatud kalkulatsioonide järgi on tooraine kulud Balti riikides 80 protsenti ja toodangu kulud 40 protsenti keskmistest Euroopa kuludest.”

Eesti on odav maa ja seal avaneb Soome firmadele tohutult erisuguseid võimalusi.

Suomalaisturistit saanevat edelleen tuoda elintarvikkeita Virosta. - HS,-02,10.9.: ”... EL-i komisjon on leevendanud ettepanekut, kus piiratakse toiduainete üle piiri toomist ... Põllu- ja metsamajandusminister Jari Koskineni (koond.) sõnul oli suvel avaldatud esimene piiramisettepanek ”tavaliste reisijate kiusamine” ... EL tahab piirata toiduainete toomist võimalike haiguste pärast.”

Soomlased tahavad tuua toiduaineid Eestist odavate hindade pärast. Odavate sisseostude Soome toomise piiramine oleks soomlaste ”kiusamine”, olenemata sellest, kas põhjuseks oleks kas või võimalikud haigusete kitajad.

Kalliimpien lääkkeiden hinnat laskevat Virossa. - HS,-02,10.9. "... Eriti Tallinnas moodustavad soomlased olulise osa apteekide klientidest" ... "Linna keskuses asuvate apteekide soomekeelsete reklaamide järgi on hinnad 40-50% Soome hindadest." ... "Kõige rohkem ostavad soomlased valuvaigisteid, gripiravimeid, vitamiine ja kreeme."

Ka ravimeid ostavad soomlased Eestist palju, käsimüügitoodete hinnad on ju ainult 50% Soome hindadest.

5.4. Iseseisev ja otsusekindel eurooplane

Diskursuses "Iseseisev ja otsusekindel eurooplane" tuli veelgi esile Eesti praegune positsioon sõltumatu lääneriigina teiste lääneriikide hulgas. Iseseisva riigina otsustab Eesti ise, milliseks tema välispoliitika kujuneb - diskursuses kajastus Eesti aktiivne osalemine rahvusvahelistes küsimustes ja julgus tuua välja oma seisukohti isegi siis, kui need ei peaks meeldima Venemaale. Eesti kindlat positsiooni tugevdas oma poolt tollaegne president Lennart Meri, kes juhtis iseteadlikult ja enesekindlalt oma riiki.

Viro vastustaa ruumiiden nostoa Estonian hylystä. - HS,-99,26.1.: "Eesti valitsus suhtub eitavalt Rootsis tekkinud mõttesse hukkunute ülestõstmisele Estonia vrakist. ... Rootsi tegi ettepaneku novembris, et võimalikult paljude ohvrite laibad tõstetaks Estonia vrakist üles. Nii Eesti kui ka Soome on teatanud, et nad on selle vastu, ja minister Vare arvates on asjale põhimõtteliselt *pandud punkt.*"

Eesti toob väga selgelt välja oma arvamuse laipade ülestõstmise kohta. Vare isegi arvab, et asjale on juba "pandud punkt" ehk rääkitagu Rootsis, mis räägivad, *the case is closed.*

Viro ja Venäjä allekirjoittivat rajasopimuksen alustavasti. - HS,-99,6.3. "Eesti ja Venemaa delegatsioonid parafeerisid lõpuks reedel Sankt Peterburgis riikidevahelise mere- ja maapiirilepingu."

Aastal 1999 polnudki veel kaugel aeg, millal Eesti oli vaid Nõukogude Liidu sotsialiseerimispoliitika objekt, aga siin artiklis on Eesti ja Venemaa võrdsed osalejad piirlepingu allakirjutamisel.

Presidentti Lennart Meri: Virolaisten valittava Eurooppa tai Venäjäl. - HS,-99,7.3.:
”President Lennart Meri rõhutas laupäeval avaldatud intervjuus, et eestlased valivad pühapäevastel valimistel ”Euroopa ja Venemaa vahel” ... ”Meri hoiatas autoritaarsete poliitikute ja ”Nõukogude-aegse mõtteviisi eest” ... Meri arvates on ohtlik arvata, et Stalinite ja Hitlerite aeg on läbi.”

Ka selles tekstis kajastub selgelt Eesti uus tugev roll välispoliitikas. Kümme aastat varem oleks olnud võimatu, et keegi eestlane oleks avalikkuses esitanud sedavõrd radikaalseid nõudeid, arvestades eriti tooniga, mis kajastub kommentaaridest Nõukogude-aegse mõtteviisi ja ”Stalinite” suhtes. Enne Eesti taasiseseisvumist oleks ainult mõni rumaljulge mässaja julgenud rääkida sama radikaalselt. 1999. aastal oli juba täiesti normaalne, et iseseisva demokraatia juht kutsub üles oma rahvast hääletama Euroopa poolt, Venemaa vastu.

Meri ehdotti Ety-järjestölle poistumista Virosta. - HS,-99,8.5.: ”OSCE vähemusrahvuste ülemkomissar Max van der Stoel kohtus reedel Tallinnas president Lennart Meriga. Ta oli samal hommikul ilmunud artiklis esitanud osutavalt, et OSCE Tallinna esindus suletakse. ... President tegi ka van der Stoelile ettepaneku, et organisatsiooni järelevalvajad *pakiksid* oma *kotid* ja lahkuksid Eestist.”

Teine näide Eesti tollaegse presidendi võimest juhtida oma maad. Lennart Meri on jälle aktiivne osaleja, kes viisakalt, aga kräbedalt palub esindajaid lahkuda. Konkreetsem sooviavaldus on van der Stoelile esitatud õhutus, et organisatsiooni vaatlejad paneksid oma asjad kokku ning lahkuksid maalt.

Viron venäläisten pitäisi oppia virolaisuutta. - HS,-99,27.9.: ... ”Eesti valitsused on teinud oma vähemuspoliitikaga vigu, aga teiselt poolt võiksid venelased osutada solidaarsust iseseisva Eestiga, kus nad on elanud juba üle aastakümne ... Rein Ruutsoo ootab, ... et kohalikud venelased integreeruksid ...”

Jälle selge näide Eesti uueaegsest suhtumisest Venemaasse ja venelastesse. Eestis elavad venelased peaksid vähehaaval hakkama integreeruma Eesti ühiskonda, mis (nagu originaaltekstis oli) tähendab näiteks eesti keele õppimist.

Viron ulkoministeri arvosteli länsimaita itärasismista. - *HS,-99,15.12.:* "Eesti välisminister Toomas Ilves süüdistas teisipäeval läänt üleolevuses ja rassismis Ida-Euroopa suhtes, mis võib tema arvates tekitada konflikte pärast EL-i laienemist. "Isegi väga vasakpoolsed inimesed on võinud vabalt teha väga rassisitlikke märkusi idaeurooplaste kohta sel põhjusel, et Ida-Euroopas on palju kuritegevust," ütles Ilves Rootsi välispoliitikainstituudis."

Eesti ei lepi sellega, et lääneriigid käituvad ebadiskreetselt, vaid kritiseerib ja isegi süüdistab neid sellepärast. Julged seisukohavõtu avaldused kindlustavad Eesti välispoliitilist positsiooni, mis on aastate jooksul saavutatud.

Viroilta vastalause Venäjälle skinien vuoksi. - *HS,-02,14.5.:* "Eesti esitas Venemaa valitsusele protesti esmaspäeval pärast seda, kui Vene neonatsid olid süütevedeliku pudelitega kahjustanud Eesti Moskva saatkonna fassaadi. Eesti on juba kaks korda palunud Venemaal tagada Eesti saatkonna turvalisus neonatside rünnakute eest."

Nii nagu ükski teine riik, ei tohi ka Venemaa käituda Eesti suhtes kuidas tahes. Eesti on aktiivne tegelane, mida kajastab näiteks "esitas protesti" ja lisaks sellele on ta kangekaelne tegelane: kui Venemaa ei võta midagi ette neonatside suhtes, palub Eesti uuesti.

Porot kävivät Tallinnassa oopperassa. - *HS,-02, 1.6.* Huvitav lugejakiri, kus Soome professor võrdleb soomlaste ja eestlaste käitumist kultuuriürituse ajal. "On "Nabucco" suurepärase etendus Eesti rahvusoperis. Viis teismelist, tavalise välimusega poissi ja üks tüdruk jälgivad eeskujulikult rahulikult ja täiesti vaikselt mõjuavaldavat ooperit. Kaks rida nendest tagapool vestleb hästi riietunud ja ilmselt ka hästi einestanud, peamiselt naistest koosnev soome seltskond omavahel. Kui nad on juba väga kaua vestelnud, palub kuuendas reas istuv välismaalasest mees neid inglise keeles kaks korda lõpetada, ilma mingi tulemuseta. Ta lahkub vaheajal ... Kultuuriliselt tugevad eestlased on sallivad. Huvitab, kas on edaspidi vaja mainida enne etendust kuuldavas käitumisjuhendite soomekeelses osas, et vestlemine on etenduse ajal keelatud."

Ilmselt tasuks tõesti meenutada publikule etenduse eel, kuidas tuleb ooperis käituda. Eestlased seda juba teavad, aga on ilmselt nii viisakad, et ei viitsi oma väliskülalisi õpetada. Või võib-olla arvavad nad, et kui juba peaaegu kümme aastat tagasi EL-i liikmeks saanud rahvas ei oska veelgi käituda korrektselt mõne kõrgkultuurse ürituse ajal, siis olgu ja lärmaku!

Viro eroaa Suomen aikavyöhykkeestä. - HS,-02,3.10.: ”Esimest korda pärast taasiseseisvumist on Eesti otsustanud eralduda Soome ajavöötmest ... Eesti valitsus on otsustanud, et kellasid ei keerata alates sellest hetkest enam kevadel suveaega näitama ... Valitsus põhjendab oma otsust ilma suurema diskussioonita sellega, et korduv kohanemine ajavahetusega on inimese füsioloogiale raske.”

Eesti teeb individuaalseid otsuseid, kui ta seda tahab. Eestil pole vaja elada sama vööndiaja järgi nagu Soome. Valitsuse otsus on vankumatu: see tehti ilma suurema diskussioonita.

Pääministeri Siim Kallas: Kaliningradin ratkaisu ei saa hankaloittaa virolaisten liikkumista. - HS,-02,5.10.: ”Eesti jälgib hoolega EL-i ja Venemaa läbirääkimisi Kaliningradi liikumiskorralduste üle, ütles Eesti peaminister Siim Kallas reedel Tallinnas ... ”Kaliningrad ei tohi raskendada meie rahva liikumist,” ütles Kallas. Teiselt küljelt *ei taha* Eesti ka, et Kaliningradi korraldused tekitaks probleeme eestlaste oma piirivalvele.”

Eesti osaleb jälle aktiivselt välispoliitikas. Eesti pole tahtetu vaatleja, vaid ta jälgib hoolega EL-i ja Venemaa läbirääkimisi ning rõhutab, et Kaliningrad ei tohi tekitada Eesti rahvale probleeme.

Viro tuomitsi neuvostoagentin Siperian-karkoituksista. - HS,-02,1.11.: ”Nõukogude Liidu salateenistuse agent Juri Karpov, 81, mõisteti neljapäeval süüdi eestlaste väljasaatmise eest Siberisse Stalini ajal.”

Eesti ei lepi ka mitte sellega, kuidas teda on minevikus koheldud. Vana Nõukogude agent mõisteti süüdi, sest ta oli küüditanud eestlasi Siberisse.

Viro ja Venäjä sopivat veroista ja vangeista. - HS,-02,6.11.: ”Eesti ja Venemaa jahedad suhted elustusid natuke teisipäeval, kui Vene peaministri asetäitja Valentina Matvijenko ja

Eesti peaminister Siim Kallas kirjutasid Tallinnas alla kolmele uuele riikide vahelisele lepingule” ... ”Tähtis on see, et üldse midagi kokku lepiti,” ütles Eesti valitsuse pressinõunik Daniel Vaarik.””

Eesti hoiab oma suhteid Venemaaga ja jõuab temaga kokkuleppele olulistest asjades. Eesti suhtumine asjade käiku on mõistlik: oluline on, et üldse midagi kokku lepiti.

5.5. Põhjanaanaber aitab

See diskursus peegeldas Soome ja Eesti suhete majanduslikku ebavõrdsust, aga ka Eesti kogenematust valdkondades, kus seevastu Soome on juba harjunud tegutsema ja on sellepärast võimeline andma nõu ja aitama uustulnukat, tihti Eesti enda palvel.

Virolainen tykkipatteri Niinisalossa. Suomi tarjoaa Viron tykistölle harjoitusalueen. - HS,-99,17.3.: Vahelpealkiri: ”Soome on kinkinud Eestile 19 suurtükki”, tekstist: ”... Soome kinkis Eestile aasta tagasi 19 suurtükki ... Eesti esimesele suurtükiväegrupile. Eesti peastaap palus jaanuaris võimalust organiseerida esimesed tulistamised Soomes ... Soome on toetanud Eesti armee arengut peamiselt koolitamisega ... Eestile on ka kingitud näiteks vanemaid valvelaevu.”

Soome aitab ja toetab oma lõunanaabrit nii materiaalselt kui ka õpetamisega. Alluvussuhe peegeldub läbi terve loo, aga eriti kui mainitakse, et Eestile kingitud valvelaevad on juba vanemavõitu.

Viron pääministeri etsii apua EU-pyrkimyksille Suomesta. - HS,-99,25.5.: ”Eesti peaminister Mart Laar soovib saada Soomelt abi Euroopa Liidu liikmeks saamist puudutavatel läbirääkimistel. Laar ootab palju eriti selle aasta lõpupoolelt, kui Soomest saab EL-i eesistujariik. ”... Me püüame kasutada ära Eesti ja Soome vahelisi häid suhteid nii palju kui võimalik,” ütles Laar ... Laar sai uue võimaluse pärast valimisi eelmise aasta märtsis. Ta juhib kolme erakonna parempoolset valitsust, mis püüab päästa Eestit selle praegusest kitsikusest. Olukord on raske. Eesti majandus on ebaõnnestunud (soome keeles ”ajautunut kuralle”). Venemaa kriis kukutas (soome ”romahdutti”) ekspordi ja põllumajandus on pankroti äärel (”konkurssin partaalla”). Intresside tase on üle kümne protsendi, ettevõtted ja

pangad *kahlavad* ("rämpivät") oma võlgades ja kaubanduse bilanss on *krooniliselt* miinuses ... Parempoolsete majandusteooriate õpetajana tuntud Laar on pehmenenud aastate jooksul ja praegu räägib ta ka sotsiaalse kindlustatuse poolt. *Seda ongi vaja*. Eesti tuluerinevused on *valdavad* ja peaaegu pool rahvast elab ÜRO järgi vaesuses.

Eesti otsib Soomelt abi EL-i liikmeks saamise teel, aga kogu originaaltekstist ei tule välja, kas Soome aitab Eestit või mitte. Selle asemel kirjeldatakse laialt probleeme, millega Eesti on viimastel aegadel kokku puutunud. Paljud asjad esitatakse tõesti halvas valguses: Eestis on kitsikus, majandus on ebaõnnestunud, põllumajandus on pankroti äärel jne. Siin kritiseerib suur põhjanaaber jälle oma väikevenda. Paistaks, nagu oleks abi palumise pärast õigustatud kirjutada halvustavalt Eesti raskustest.

Suomi lahjoittaa hylättyjä torvia Viron armeijalle. - HS,-02,16.2.: "Soomes armee kavatses kinkida Eesti armeele kasutuselt kõrvaldatud pasunaid. Eesti kavatses asutada armeeorkestri, aga sel pole instrumente. Neid küsiti Soomelt, kes on varem kinkinud Eestile muu hulgas vanu laevu ja suurtükke. Kingituste hulgas on pasunaid, klarneteid, pikoloflööte, tuubasid, trumme ja teisi mahajäetud, juba natuke lööke saanud, aga tarvitamiskõlblikke instrumente. Nende parandamine jääb eestlaste hooleks."

Soomes teeb heategevust, kinkides Eestile mahajäetud, juba lööke saanud instrumente. Kui on ise palunud, las ta siis ise need ka parandab.

Suomi avusti Viron armeijaa soittimilla. - HS,-02,25.4.: "Armees on kinkinud Eesti armeele instrumente ... Instrumendid võttis vastu leitnant Aivar Raigla. Osa kingitud instrumentidest saab kasutusele võtta kohe, osa nõuab hooldust ja parandamist. Instrumendid loovutati Eesti armee algatusel."

Uudislugu samast sündmusest nagu eelmise puhul; korduvus tugevdab diskursuse võimu.

Kaupunki lahjoittaa Viroon käytöstä poistettua tavaraa. - HS,-02,25.8.: "Espoo linn kingib tarbetuks saanud mööblit, aparate ja teisi tarvitamiskõlblikke asju heategevusorganisatsioonile Campus Caritas ry. Organisatsioon aitab näiteks Eesti endiste pioneerilaagrite lastelaagriteks muutmisel, millega seoses on vaja mitmesugust kaupa. Espoo

linn on teinud varem samasugust tööd Tartu lähedal asuvas lastelaagris, kuhu on viidud tarbetuid majapidamismasinaid.”

Ka siin öeldakse eksplitsiivselt, et kingitud kaubad on juba kasutuselt kõrvaldatud ja tarbetud. Rikas Soome annab Eestile asju, mida ta ise enam ei vaja ja mis muidu võib-olla visataks prügikotti.

5.6. JÄRELDUSED DISKURSUSEANALÜÜSIST

Kuigi 2002. aasta artiklid (294) moodustasid uurimismaterjalist väiksema osa kui 1999. aasta artiklid (418), olid peaaegu iga diskursuse puhul leitud näited suuremalt osalt nii arvuliselt kui ka protsentuaalselt 2002. aastal ilmunud artiklitest. Erandiks oli ”Kasu” diskursus, mille näidetest leidsin kuus aastast 1999 ja viis aastast 2002.

Diskursus ”Veel on palju õppida” oli kõige domineerivam diskursus identifitseeritud diskursuste hulgas, kui võtta arvesse nii 1999. aastal kui ka 2002. aastal ilmunud tekstid (6 ja 10). Sellele diskursusele järgnesid ”Iseseisev ja otsusekindel eurooplane” (6 ja 6), ”Kasu” (6 ja 5), ”Oht” (2 ja 8) ning ”Põhjanaanaber aitab” (2 ja 3).

Kuna kõik esiletoodud diskursused esinesid mõlemal uuritud aastal, võib esiteks järeldada, et diskursused säilitasid korduse tõttu juba olemasolevaid alluvussuhteid soomlaste ja eestlaste vahel ja teiseks, et nad mõjusid tegelikkust uuendavalt (Eesti kategoriseerimine aktiivseks demokraatlikuks riigiks). Diskursus ”Veel on palju õppida” klassifitseeris Eesti kategooriasse, mida iseloomustasid omadused, nagu näiteks abitus, saamatus, asjatundmatus, Nõukogude-aegsus. Kategoriseerides Eesti eksplitsiivselt või implitsiivselt Nõukogude riigiks, Venemaa piirkonnaks või tugeva Nõukogude pärimusega riigiks, on eesmärgiks ikka tegelikkuse kirjeldamine, aga samas luuaksegi erisuguste väljendite ja enam-vähem silmapaistvate vihjetega tegelikkust, kus Eesti vastab diskursuses esiletoodud omadustele. Aga diskursus ”Iseseisev ja otsusekindel eurooplane” klassifitseeris Eestit täiesti teistmoodi; Eestit esitleti kui ärgast, kaasaegset ja järeleandmatut lääneriiki, mille juhid liiguvad vabalt välispoliitikas ja seisavad oma riigi ja rahva eest. Abitus ei kuulu niisugusesse kategooriasse, Nõukogude korraldusele tuginemisest rääkimatagi.

Loetletud diskursuste vahelistes võimusuhetes tõusis kõige kõrgemale "Veel on palju õppida" ja seda mitte ainult sellepärast, et see esines arvuliselt kõige sagedamini, vaid ka sellepärast, et kõik teised diskursused, välja arvatud "Iseseisev ja otsusekindel eurooplane", sisaldasid mingil määral samasuguseid jooni kui diskursus "Veel on palju õppida" ja selle kaudu tugevdasid selle positsiooni. Diskursused "Oht", "Kasu" ja "Põhjanaanaber aitab" uuendasid kõik diskursuste seesmisi võimusuhteid, kus Eesti oli nõrgem osapool, Soome jällegi tugevam nii mitmestki aspektist, eelkõige majanduslikult, aga ka kogemuste, ressursside ja asjatundlikkuse poolest. Niisugustel diskursustel võib olla muidugi kaugeleulatuvaid tagajärgi - diskursuste kordumine kinnitab nende sees konstrueeritud tegelikkust; tähelepanndav on siin arvestada ka meediaga, kust ma diskursused identifitseerisin: kuigi suurem osa soomlastest saab Eestit ja eestlasi puudutavat informatsiooni televiisorist (Tuglas-seura uuringu järgi), on HS-i mõju vaieldamatu.

Huvitav oli analüüsimisel uurida, kuidas diskursused tekstis aktualiseerusid. On juba varem tõdetud, et eriti tekstides, kus käsitleti Eesti "süüdiolokud" milleski Soomet puudutavas, Soomele ebameeldivas asjas, oli identifitseerida ka diskursus, mis seletas mitterahuldavat situatsiooni sellega, et Eesti on arenematu, ohtlik, omakasupüüdlik või midagi taolist. Kui vaadelda näiteid, mida olen kogunud diskursuse alla "Veel on palju õppida", on märgata, et diskursus sai tõeks siis, kui Tallinna politsei ei teenindanud Soome turiste, kui ametnikud nõudsid Soome ajakirjanikelt dokumente, kui Eesti tarbijakaitseamet kritiseeris Neste tooteid, kui Eestis tehtud lapsevankrid lagunesid, kui Eesti kiirlaeval ilmnes tehnilisi vigu, kui Eesti tolliametnikud nõudsid Soome lastelt passi, kui Soome haagised jäid kinni Eesti sadamasse. Tegelikult ei olnud ainult üks selle diskursuse näidetest – *Eestis on jälle pank pankrotti läinud.* - HS,-02,8.2. seotud Soome huvidega. Isegi artiklis *Entiset troolarit vastaavat Viron öljyntorjunnasta.* - HS,-02,21.1. käsitletud teema oli oluline Soome aspektist, kuna Soome ja Eesti asuvad sama mere ääres.

Diskursus "Oht" esines 2002. aasta tekstides märgatavalt sagedamini kui kolm aastat varem, mis nähtavasti tulenes sellest, et Eesti liitumine EL-iga oli vaid kahe aasta kaugusel. Diskursus "Oht" lausa hirmutas HS-i lugejaid eestlastega - narkootikumid tulevad Eestist, nii Eesti vangidega Soome vanglates kui ka Eesti tööjõuga Soome tööturul kaasneb Soomele suuri probleeme, madala maksusüsteemiga Eesti kahmab Soome firmad ja sellega soomlaste töökohad. Ja nagu sellest poleks veel küllalt, et eestlased saadavad soomlased ohtu Soomes, on soomlastel riskantne ka Eestis viibida.

Diskursuse "Kasu" nimeks oleks võib-olla võinud kirjutada ka "Ärakasutamine". Soome firmad ja turistid olid leidnud Eesti varsti pärast riigi taasiseseisvumist ja diskursusest paistis, et nad käitusid 20. ja 21. sajandi vahetusel seal nagu Euroopa omanikud. Mida seesugusest diskursusest võib järeldada? Ikkagi säilib soomlaste arusaam Eestist kui madalate hindade ja maksude maa. See pole tingimata halb, aga oluline on, kuidas soomlased seda fakti kasutavad. Soome turistid käivad Tallinnas odavaid sisseoste tegemas ja Soome firmad laiendavad oma tegevust Balti turule. Soome turistid on Eesti majandusele tähtsad tulutoojad ja Soome firmades avaneb eestlastele töökohti.

Aga samas käituvad mitmed Soome turistid Tallinnas silmatorkavalt üleolevalt; nad sikutavad õllekärusid ja suure häälega ahhetavad, kuidas kõik on nii "halpaa" (odav). Hinnad on madalamad kui Soomes, aga seda on ka eestlaste palgad. Ja heaoluriigi kodanik imestab, kuidas Eestis võib sotsiaalne kindlustatus nii kohutavalt nõrk olla. Soome vabrikandid omalt poolt kelgivad HS-i veergudel, kuidas nad lausa neelavad alla terve Eesti turu. Kirjutades, kuidas "Eesti tööjõudu kasutatakse" ja "ametiriietuste tegemine on Eestis odavam", uuendatakse tegelikkust, kus Eesti on odava tööjõu riik ja Soome võimas peremees, kes ratsutab Eesti seljas.

"Kasu" diskursusele oli sisult lähedane "Põhjanaanaber aitab". Diskursus "Põhjanaanaber aitab" põhines Eesti ja Soome majanduslikult ebastabiilsel suhtel, samamoodi nagu eespool käsitletud "Kasu". Eesti sõltuvus Soome abist tugevdas Soome võimupositsiooni. Võib-olla oli mingil põhjusel otstarbekas kirjutada artikli pealkirjaks "Soome kingib Eestile *mahajäetud* pasunaid" või "Linn kingib Eestile *kasutuselt kõrvaldatud* kaupu"? Aitamine üldiselt, sealhulgas heategevus, on tavaliselt positiivne asi, aga kui tekstides tuuakse -meelega või tahtmatult – välja sõnu, mis rõhutavad ühe osapoolle armulikkust ja teise puudust (ka näiteks "... kingitud *vanemaid* laevu"), klassifitseeritakse osapooled vastavatesse kategooriatesse. Selle diskursusega, samamoodi nagu "Kasu" puhul, kinnitatakse tegelikkust, kus Soome on paks põhjanaanaber ja Eesti vaene väikevend. Majanduslik ebavõrdsus maade vahel tuuakse välja veelgi selgemini, kui kirjutatakse, et "Eesti peastaap palus ... võimalust ...", "Eesti peaminister ... soovib saada Soomelt abi ...", "... püüame kasutada ära Eesti ja Soome vahelisi häid suhteid", "... instrumente küsiti Soomest ...", "... instrumendid loovutati Eesti armee algatusel ..." – Eesti palub ja Soome aitab. Eriti huvitav näide selle diskursuse puhul oli artiklist *Eesti peaminister otsib EL-*

pürgimustele abi Soomest. - HS,-99,25.5. Teksti alguses tuuakse välja Eesti esindaja avaldatud soov saada Soomelt abi ja teksti edasi lugedes on märgata, kuidas Eesti paigutatakse väga teravate väljenditega kategooriasse, mis on omane halvasti majandusajade eest hoolitsevatele maadele.

Diskursus "Iseseisev ja otsusekindel eurooplane" oli meeldiv erand teiste diskursuste hulgas. Selle diskursuse seesmised võimusuhted kujunesid täiesti erisugusteks võrreldes teiste diskursustega. Vanad võimusuhted, mille aluselt Eesti oleks alluv ja Soome või Venemaa võimul, ei kehtinud selle diskursuse puhul. Eesti kohanemine uude kategooriasse toimus väga loomulikul kujul, nagu Eesti poleks kunagi olnudki Nõukogude Liidu võimu all. Diskursus ei asetanud Eesti kompetentsust küsimuse alla, Eestit ei kritiseeritud ega õpetatud.

On võimalik, et aastate jooksul haarab diskursus "Iseseisev ja otsusekindel eurooplane" vähehaaval ala teistelt diskursustelt. Diskursusel "Iseseisev ja otsusekindel eurooplane" oli juba 1999. ja 2002. aasta tekstides tugev positsioon ja on tõenäoline, et Eesti arengu ja majandusliku taseme tõusu tõttu hakkab see diskursus vähehaaval domineerima. Eesti liitumine EL-i ja NATO-ga muudab arvatavasti oluliselt Eesti elu-olu. Rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks olemine toob Eestile mitmesuguseid võimalusi nii majanduse, riigikaitse, rahvusvahelise suhtlemise kui ka kultuuri alal. Kui majanduslik ebavõrdsus Eesti ja Soome vahelistes suhetes väheneb, pole diskursustel "Kasu", "Oht", "Veel on palju õppida" või "Põhjanaanaber aitab" enam samal määral eeldusi säilitada oma võimupositsiooni. Oletatavasti hakkab diskursus "Iseseisev ja otsusekindel eurooplane" tasapisi ja märkamatult domineerima, samuti nagu eespool loetletud teised diskursused kaovad.

6. DISKUSSIOON

Mida saadud uurimistulemustest võib järeldada? Esimene asi on see, et Eesti-pildi moodustumisele mõjus tegur, mis oli juba ette arvatav: Soome ja Eesti ajalooline taust, mis peegeldus kirjutistes esile tõstetud teemades ja nende ilmumise sageduses. Aastatel 1999 ja 2002 kirjutas HS Eestist ja eestlastest keskmiselt iga päev. Kui võrrelda, kui suurt huvi HS tundis teiste Balti riikide, Läti ja Leedu vastu, on vahe märgatavalt suur. Miks siis HS kirjutas Eestist nii sagedasti? Sellepärast, et inimene räägib (ja kirjutab) sellest, mis on tema jaoks oluline. Soome ja Eesti asuvad ainult 80 kilomeetri kaugusel teineteisest. Eesti on jälle iseseisev riik, mis võib vabalt suhelda teiste riikidega. Pidevalt toimub liiklus Tallinna ja Helsingi vahel, mitte ainult laevade, vaid ka lennukite ja isegi helikopteritega. Naaberriigis käiakse puhkusele, aga ka töö ja õpingute pärast. Mitmed Eesti eluvaldkonnad pakkusid HS:te toimetusele huvi, aga HS-i Eesti-pilt on olnud ühtmoodi seletatav.

Soome ammune, üleolev suhtumine Eestisse ei olnud kadunud kusagile. Aga HS jagas Eestile ka tunnustust, ja seda mitte ainult armulikul viisil. Tegelikult võiks öelda, et HS konstrueeris Eestist kaks pilti - negatiivse ja positiivse kallakuga. Eesti on Soomele ohtlik: narkootikumide, HIV-i, omandivastaste kuritegude ja vägivalda pärast. Eesti on abitu, vaene ja naiivne: Soome peab ruttama appi ikka ja jälle. Samas on Eesti kiiresti arenenud, agar ja ettevõtlik. Eestis elab kõrgelt haritud rahvas. Eesti tegelasi austatakse nii poliitika, spordi kui ka kultuuri alal. Eesti on võrratu koht puhkuse veetmiseks. Kokkuvõtlikult, kujunenud Eesti-pilt on väga varjundirikas. Soome suhtub Eestisse samamoodi nagu perekonna liikmed omavahel: hoolimata sellest, et vahel tülitsetakse ja sõimatakse üksteist, kokkukuuluvus tunne ja tugev side tegelaste vahel säilib. Ja kuna Eesti ja Soome on väga lähedased nii asukohalt kui ka ühiselt keeleliselt päritolult, polegi nii hull, kui nad ajuti omavahel jagelevad.

Käesoleva uuringu põhjal tundub, et HS-i Eesti-pilt oli kahe aastatuhande vahetusel enam-vähem tasakaalus - ühtlasi annavad sellele värvingut nii päikesepaistelised kui ka natuke hallimad toonid.

Kokkuvõte

Selle töö alguses küsiti: milline oli Eesti-pilt HS-is aastatel 1999 ja 2002. Eesmärk oli selgitada Eesti-pildi olemust Soome suurimas ajalehes eelmise aastatuhande viimasel aastal ja uue aastatuhande alguses. Enne uurimustöö alustamist vaadati natuke kaugemale minevikku ja selgitati, kuidas soomlaste Eesti-pilt on varem välja näinud. Selgus, et enne 19. sajandi keskpaika oli soomlaste arusaam Eestist päris udune. Vähehaaval teadmised lõunanaabrist lisandusid, aga üldiselt ei tundnud soomlased eriti suurt huvi Eesti vastu, hõimuharrastajad välja arvatud. Nõukogude ajal oli läbikäimine Eesti ja Soome vahel väga vähene, kuigi president Kekkonen viis Eestisse 1964. aastal aitas tasapisi suurendada riikide vahelist suhtlemist. Uus ajajärk Eesti ja Soome vahel algas 1991. aastal, kui Eesti vabanes Nõukogude Liidu võimu alt ja taastas oma iseseisvuse. Alates sellest on Eesti ja Soome läbikäimine olnud tihe ja Eesti ühinemine EL-iga lisab läbikäimist veelgi rohkem.

Töö alguses kirjeldati ka mõningaid uuringuid, mida on tehtud Soome väljaannetes ilmunud Eesti-teemaliste kirjutiste ning soomlaste Eesti-pildist. Selgus, et 1990. aastate alguses olid Soome väljaanded päris positiivsed Eesti suhtes, aga vahetult pärast 1994. aastal toimunud Estonia katastroofi muutus Soome massimeedia suhtumine Eestisse negatiivsemaks. Väga meeldiv oli seevastu tutvuda Tuglas-seura tehtud uuringu tulemustega, mis peegeldasid üsna positiivset Eesti-pilti.

Selle uurimustöö alustamisele eelnes veel uurimisküsimuste püstitamine. Eesti-pildi konstrueerimiseks oli vaja teada saada, millised olid peamised teemad Eestist kirjutades; kui tihti ja millises toonis Eestist kirjutati, millised diskursused leidsid aset; kas oli märgata erinevusi uuritud aastate vahel. Kontentanalüüsi läbiviimine aitas omalt poolt Eesti-pildi konstrueerimises, aga teravama pildi saamiseks oli vaja veel diskursuseanalüüsi. Ilmunud artiklitest sai identifitseerida mitu diskursust, mis pidevalt kordusid tekstides nii 1999. aastal kui ka veel kolm aastat hiljem. Peaaegu kõikide diskursuste seesmistes võimuhetkedes oli Eesti nõrgem ja (tavaliselt) Soome või Venemaa tugevam osapool. Erandiks oli diskursus "Iseseisev ja otsusekindel eurooplane", mis esitles Eestit täiesti teistsuguses valguses. On loota, et kuna Eesti veel endiselt areneb, saab tugevamaks ja jõukamaks, hakkabki see diskursus domineerima.

Tasub veel meelde tuletada, mida töö kuuendal leheküljel pildist kirjutati: pildiuuringu puhul tähendab pilt käsitust, mille ajalehe lugeja moodustab oma mõttes asjast, millest ta on lugenud. Mõistus pärane materjal ühineb lugeja mentaalse protsessiga ja selle tulemusena kujuneb asjast ainukordne arusaamine. See tähendab, et kuigi uurija peab tegema oma töö objektiivselt, avaldavad pildi moodustumisele mõju teadmised, mis tal juba varem asjast olid. Kas siin peaks nüüd arvestama sellega, et käesoleva töö kirjutaja on soomlane, aga elanud Eestis mitu aastat, mille põhjal tema teadmised Eestist on võib-olla laiemad kui soomlastel keskmiselt? Üldiselt ei tasuks seda asja siiski liiga palju rõhutada. Autori pikaajaline Eesti-suhe mõjus loomulikult töö teema valimisele, aga vaevalt oleks see siiski mänginud otsustavat rolli töö tegemisel. Muidugi on Eesti autorile eriti huvitav ja lähedane uurimisobjekt, aga mõni teine uurija peaks siiski jõudma enam-vähem samale tulemusele, kui ta sooviks seda uuringut korrata.

1999. aasta Eesti-pilt ja 2002. aasta ei erinenud Eesti-pilt märgatavalt. Aga midagi ikka oli, mis kajastus näiteks artiklite teemades. Näha oli, et mida aeg edasi, seda innukamalt kirjutati teatud teemadel. Huvi EL-i vastu tõusis. Samuti suurenes narkootikumede käsitlevate kirjutiste arv. Töö alguses püstitatud hüpoteesi järgi peegelduvad Eestis toimunud muudatused Eesti-pildis. Nii oligi. 1999. aastal oli taasiseseisvumisest möödunud alles kaheksa aastast. Riigi kõikuv majandus, Nõukogude-aegsed radioaktiivsed jäätmed ja privatiseerimine konstrueerisid pildi maast, kus oli veel ülemineku-aeg ühelt riigikorralduselt teisele. Ka 2002. aastal toimus Eestis mõningaid muudatusi, aga EL-i ja NATO liikmeks kiirustav Eesti oli juba selgelt leidnud tunnustust oma naabrite hulgas.

Järelikult võib siis tuua välja mõningaid aspekte, mille aluseks on mõlemal uuritud aastal ilmunud artiklid. Kõigepealt paistis silma, et Eesti on väga kultuurikeskne maa. Mõlemal aastal oli kultuuriteemaliste kirjutiste arv umbes 14 protsenti kõikidest ilmunud artiklitest. Oli lugeda näiteks erinevatest kultuuriüritustest (ja mitte ainult laulupidudest), Eesti teatrist, lavastajatest, kirjanikest, maalikunstnikest, lauljatest. Nagu varem öeldud, on Eesti ka spordile orienteerunud. Ei tea, kas on sel midagi pistmist Eesti rahva väiksusega, et omad sportlased äratavad sedavõrd palju huvi ja emotsionaalset käitumist. Ka soomlasi on

vähe, ja võib-olla ongi need kaks hõimurahvast sellepärast niisama uhked, kui mõnel "meie mehel või naisel" veab olümpiamängudel või neist saab maailmameister. Aga HS-i Eesti-pilt ei olnud ainult positiivse kallakuga. Sotsiaalne ebavõrdsus eestlaste vahel ei loonud pilti heaoluriigist. Artiklid nagu *Viron vanhusten ongelmia ovat yksinäisyys ja pelko*. - 99,20.6. või *Rahapula uhkaa Viron kansan terveyttä*. - 99,29.6. peegeldasid tegelikkuse teist poolt. Ka mitmed kuritegevuse uudised kahjustasid HS-i Eesti-pilti. Ja kui oli veel lugeda, et mitusada Eesti politseinikku vallandati sellest hoolimata, et inimesed ei julge enam liikuda tänavatel pimedas, tugevnes arusaam, et kuritegevusest võib kujuneda Eestile tõeline probleem, kui see veel ei ole.

Artiklite alusel nägi Eesti ühest küljest välja nagu riik, mis tegeleb mitmete raskete küsimustega ja meelsasti toetub eriti Soome abile. Teisest küljest esines Eesti väga modernse ja eduka maana, mis saab oma abiga hakkama. Kahtlemata vastas kumbki mulje tõele. Majanduslikud piirangud ja kogenematus mõnes valdkonnas põhjustasid abi otsinguid piiri taga. Aga Eesti tahtis selgelt eralduda välisriikidest, eriti Soomest, ja tegutseda omapäi. Töö alguses püstitatud hüpoteesis oletasin, et mõju Eesti-pildi kujunemisele avaldas ka Eesti ja Soome suhete taust ja et pilt peegeldas eeskätt Soome huve.

Tõsi on, et Eesti ja Soome suhete taust mõjutas pildi kujunemist. Üks oluline tegur oli juba see, et kuna Eesti ja Soome pealinnad asuvad ainult 80 kilomeetri kaugusel üksteisest, on Soome massimeedia huvitatud Eestist ja sellepärast pöörabki sellele nii tihti tähelepanu. Ka Soome juba ammu kujunenud üleolev suhtumine Eestisse paistis kirjutistest välja: Eestit õpetati, juhendati, nõustati ja noomiti HS-i veergudel. Nii nagu oletatud, peegeldas pilt Soome huve, aga ütleksin, et see peegeldas ka Soome huve. EL-i ja vaba liikumise alusel on loomulik, et HS oli huvitatud näiteks narkootikumidest, laevaliiklusest, keskkonnaküsimustest, HIV-ist. Mitmed artiklid lähtusid siiski eeskätt eestlaste huvidest, eriti intervjuud ja *feature`d*, mis mikrotasemel kujutasid tavainimeste elu ja tulevikusoove. Sooviks, et HS tutvustaks Eestit soomlastele näiteks reportaažide, infolugude ja erinevate teemade kaudu ka tulevikus. Soovitav oleks samuti, et Eesti väljaanded omalt poolt edendaksid tänasest mitmekülgsemat Soome-pilti, et eemaldada vanu, streotüüpseid arvamusi. Huvitav oleks kümne aasta pärast uurida, kui suurel määral HS-i Eesti-pilt sarnaneb pildiga, mida HS konstrueeris Eestist 1999. ja 2002. aastal.

Summary:

The image of Estonia in Helsingin Sanomat in 1999 and 2002

In this study the author wanted to find out, what was the image of Estonia like in Helsingin Sanomat in 1999 ja 2002. To find out how the image of Estonia looked like, it was necessary to answer to questions like: What were the main topics when writing about Estonia and Estonians? How often did Helsingin Sanomat write about Estonia? Were there to notice any positive/ negative attitudes towards Estonia in the articles? What kind of discourses were hidden behind the texts? Were there any differences when comparing the year 1999 and 2002?

In this context “image” means the notion regarding a certain topic that arises in a person`s mind when all the information that he has received on the topic has adapted itself to become part of his general outlook of the world. An essential role in this process play the individual`s personal fears, hopes and goals and it is naturally also influenced by the person`s whole life history and the environment in which he lives. Apart from information, the resulting image is also shaped by opinions as such, and are apt to simplify the reality that they reflect. It is common for the image formed of “outsiders” to include undesirable features. Once an image has been formed, it will take a highly significant event or a great deal of new information to bring about any change in it. (Alenius, K. 1996:229).

The author found it quite interesting and also important to examine what and how did Helsingin Sanomat write about Estonia and what did the image of Estonia looked like. It was interesting to see how the image of Estonia was like in the last year of the 20. century and then in the begin of this century. The study made it possible to compare the articles published in these two years but also to write a summary of the image of Estonia in the crossing of the two centurys. Helsingin Sanomat is the biggest newspaper in Finland. It is widely read among Finns and many Estonians are aware of its writings as well. There is no doubt that Helsingin Sanomat very much effects on people`s thinking and opinions. How Helsingin Sanomat writes about Estonia is significant because of Finland`s and Estonian`s geographical closeness and also because of the relationship they have had for centurys. Especially now, when Estonia have become a member of the European Union, dealings

between Estonia and Finland have increased. From Helsingin Sanomat's articles it is possible to conclude how things are going between Estonia and Finland but its writings can also influence to their relationship.

Before starting to examine the articles Helsingin Sanomat (HS) had published about Estonia and Estonian during 1999 and 2002 we looked back and clarified, how the image of Estonia in the eyes of Finns was in the past. Before the middle of the 19. century the Finns knew very little about Estonia. The image of Estonia became more accurate through the national awakening. Little by little the Finns got more information about Estonia and especially a few Finnish researchers of Finno-Ugric culture had bigger knowledge and interest in Estonia. When Finland and Estonia became independent in the years 1917 and 1918 they started very strongly develop their political, economical and cultural relations. Estonia was more enthusiastic in dealing with these matters but the image of Estonia did not radically change in Finland. It is possible that people started to respect Estonia a little bit more than before.

The winter war between Finland and the Soviet Union in the year 1939 had a negative effect on Finland's and Estonia's relationship. As far as Finland knew, there were several Russian air force bases in Estonia. From Estonia had the airplanes only a short way to fly to Finland. In the year 1941 the Germans occupied Estonia. Finland decided not to interfere and concentrated to cherish its relationship with Germany. Estonians started to escape from Estonia because of the German coercions and by the year of 1994 there were 5000 Estonian refugees in Finland. Many of them served in the Finnish army. On the basis of the truce pact Finland surrendered Estonian refugees to the Soviet Union. This broke the relationship between Estonia and Finland for many years.

The contacts with Estonia and Finland started to develop again in the middle of 1950 but not only until in the year 1964 started a new period between the two countries. Finland's president Urho Kekkonen visited Estonia and by his initiative a regular shipping started in the year after from Tallinn to Helsinki. Many Finnish paid a visit to Estonia and when they saw the poor qualitative of the products and the empty shop shelves the image of Estonia started to become some what negative in Finland. Then in the end of the 1980:s the Soviet Union was about to collapse and the Baltic nations started very eagerly to get rid of the old system. Finland observed carefully the events that took place in Estonia but did not much to

help. Finlandization was the main reason for that and that is why official Finland thought that it would be better not to irritate the Soviet Union by supporting Estonia. In 1991 Estonia got back its independence and since then has the relationship between Estonia and Finland been a constant topic of discussion in the Finnish and Estonian media.

There have been made several academic works done about the image of Estonia in Finland and also about how Finns take an attitude to Estonia. A study that was made in the University of Tartu pointed out that the Finnish media wrote about Estonia mainly positively in the begin of the 1990:s. Main topics at that time when writing about Estonia were culture, economics and politics. A few years later after that the Estonian ship "Estonia" sank and hundreds of people got drowned. In now time after this disastrous accident began the Finnish media indirectly and also directly blame Estonia of the catastrophe. Estonia was identified with the former Soviet Union and the Estonian sailors skills were distrusted. In 2000 the Finnish Tuglas-society examined how the image of Estonia was in the eyes of Finnish. The society inquired 500 Finns about the Estonian society and Estonians. The answers turned out positively: in a matter of Estonia the Finnish took mainly a positive stand. Many of them wished to get more information about Estonia in the future but yet they were quite critical towards the information they got about Estonia from the Finnish media.

To find out how the image of Estonia was like in HS in 1999 and 2002 it was important to use the content analysis and also the discourse analysis. The content analysis helped to find answers to the questions settled in the begin but it was evident to take a deeper look in to the articles and examine if there were any power relations hidden in the texts. It was found 418 articles from the year 1999 and 294 articles from 2002 from the pages of HS. It was selected only articles with a word Viro (Estonia), Tallinna, Tartto, Narva, Pärnu, Saarenmaa and Hiidenmaa in their heading. This was to make sure that the texts were mainly about Estonia or Estonians. Another reason for choosing only a part of all the Estonia-articles was the enormous amount of the texts written about Estonia that occurred. The hypothesis was that the image of Estonia on the pages of HS was influenced by the ancient relationship Estonia and Finland had and by the social changes that were in operation in Estonia during those years. It was also assumed that the image reflected chiefly interests that Finland had in regard to Estonia.

The articles occurred quite regularly during both years: in 1999 approximately 34,8 articles a month, in 2002 approximately 24,5 articles a month. In both years the main topics when written about Estonia were domestic politics, economy, culture and foreign politics. And after that in 1999: transport, time, sport, social questions, education, nature, tourism, mass media, accidents, religion, science. In 2002: sport, social questions, time, tourism, transport, nature, religion, accidents, education, mass media, science. In 1999 the theme that was written most was the relationship between Estonia and Finland, the next one was sports and the third one was business. The fourth was industry and shipping, the fifth was the past. Three years later was sports the most common theme, the second one business, the third ones culture events, drugs and the relationship between Estonia and Finland. The fourth was the EU and the fifth ones were the past, smuggling and shipping.

In the year 1999 the anonymous information sources used were most, in 2002 the main information sources were individuals interviewed by a journalist. In both 1999 and 2002 were news the most common genre; also a number of interviews, reports, long information articles, leaders, reviews and features were published. In 1999 the majority of the articles were written by an anonymous author, in 2002 was a journalist marked as an article's author most often. During both of the years were Estonian non-political organisations, Estonian individuals and Estonian political organisations the most typical actors in the articles.

In the articles were to identify discourses, in which (usually) Finland was in power and Estonia was presented as a weak, unprofessional and poor country. However, one discourse that occurred quite often put Estonia in a position that was something different- in this discourse Estonia had a great deal of self-confidence; it was professional, determined and strong. It is quite possible that this discourse will get into the power in no time.

The image of Estonia in HS in 1999 did not differ much from the image in 2002. As was assumed in the beginning of this study, the changes that were going on in the Estonian society during those years and especially in 1999 reflected to the image. Transition from socialism to democracy does not happen at once but requires a lot of work and changes in the country. It was also true that the old relationship between Estonia and Finland effected to the image: the arrogant attitude that the Finnish have had towards Estonians also before reflected

from some of the articles. And yes, the image was influenced by the interests that Finland had in regard to Estonia. Drugs, shipping, pollutions, prostitution were common topics. But there were also articles about ordinary people`s life; interviews and feature`s, which let the individuals tell themselves how their life was like; what were their future plans. There were also published articles about Estonian senior citizens` problems, the poor health system and the state`s unstable economic. Sometimes Estonia was asking for help from Finland because of its economical difficulties or lack of knowledge, but sometimes Estonia acted self-assertively and it seemed like it would have preferred to take distance from Finland. It would be recommendable if HS wrote many-sided about Estonia also in the future and increased the information Finnish have about their neighbour country. On the other hand, the same could do the Estonian media: write different articles about Finnish life and Finnish people to get rid of the old stereotypes that still exist between the two nations. It would be interesting to see how the image of Estonia in HS looks like after ten years: are the topics and the actors the same than in 1999 and 2002 or will there be any radical changes.

Kasutatud kirjandus

- Adamson, A., Valdmaa, S.* (2000) Eesti ajalugu. – Tallinn.
- Alenius, K., Fält, Olavi K. ja Jalagin S. (toimett.)* (2002) Looking at the other. Historical Study of Images in theory and practise. - Oulu university press.
- Alenius, K.* (1996) Ahkeruus, edistys, ylimielisyys. – Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Fairclough, N.* (1997) Miten media puhuu. – Tampere: Vastapaino.
- Fält, Olavi K.* (1982) Eksotismista realismiin. Perinteinen Japanin-kuva Suomessa 1930-luvun murroksessa. – Oulu: Kirjapaino Oy Kaleva.
- Havia, J.P. (peatoimett.)* (2000) Viro-vuosikirja 2000. – Tallinn: Tallinna-kustannus Oy.
- Havia, J.P. (peatoimett.)* (2001) Viro-vuosikirja 2001. – Tallinn: Tallinna-kustannus Oy.
- Havia, J.P. (peatoimett.)* (2003) Viro-vuosikirja 2003. – Tallinn: Tallinna-kustannus Oy.
- Jokinen, A., Juhila, K., Suoninen, E.* (2004) Diskurssianalyysin aakkoset. – Jyväskylä: Vastapaino, Gummerus Kirjapaino Oy.
- Jokinen, A., Juhila, K., Suoninen, E.* (2002) Diskurssianalyysi liikkeessä. – Jyväskylä: Vastapaino, Gummerus Kirjapaino Oy.
- Koivisto, H.* (1992) Opiksi, huviksi ja varoitukseksi. Tutkimus Amerikka-kuvasta suomalaisessa painetussa sanassa vuosina 1869-1901-näkökulmana fennomaanien Uusi-Suometar. - Turku: Painokiila Rautanen Oy.
- Krogerus, T. O.A.F.* (1983) Mies ja maine. – Pieksämäki: Sisälähetysseuran kirjapaino Raamattutalo.
- Kulu, H., Metsis, K., Tammaru, T. (toimett.)* (1997) Eestlane olla. Eesti keele ja kultuuri perspektiivid. – Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda: 1997.
Kirjastuse trükikoda.
- Ladva, A.* (1993) Eesti Soome ajakirjanduses. – Tartu.
- Lauk, E.* (1995) Algteadmisi teadustööst. – Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda.
- Lukkari, M.* (1996) Viron itsenäistyminen. – Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.
- Paalamo, H., Uljas, J., Sagara, K.* (1998) Helsingin ja Tallinnan nuoret. Kontaktit ja asenteet kulttuurien kohdatessa. - Helsinki.
- Pullerits, P.* (1997) Ajakirjanduse põhižanrid. – Tartu Ülikooli Kirjastuse Trükikoda.
- Raittila, P.* (1996) Uutinen Estonia. – Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

- Rausmaa, H. (toimett.)* (1992) – Soome sild – Viron veräjät. Kahdeksan näkökulmaa suomalais-virolaisiin suhteisiin. - Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Roiko-Jokela, H. (toimett.)* (1997) – Virallista politiikkaa. Epävirallista kanssakäymistä. Suomen ja Viron suhteiden käännekohtia 1860-1991. – Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Salminen, E.* (1996) Vaikeneva valtiomahti? – Helsinki.
- Salokannel, J.*(1998) Sielunsilta. Suomen ja Viron kirjallisia suhteita 1944-1988. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Talvitie, S., Modeen, T. (toimett.)* (2001) Suomi ja Viro. Helsinki: Nord Print Ab.
- Tiuraniemi, J.* (1993) Yksilö, ryhmä, organisaatio. – Turku: Painosalama Oy.
- Tuomi, J., Sarajärvi, A.* (2003) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. – Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Lisa 1

Kodeerimisjuhend

Eesti-pilt Helsingin Sanomates aastatel 1999 ja 2002. Kirjutiste valiku kriteeriumina tüvisõna *Eesti, Tallinn, Tartu, Pärnu, Narva, Rakvere, Saaremaa* või *Hiiumaa* artikli suures ülapealkirjas.

- I. Andmed uuritava teksti kohta.
  1. Ajalehe ilmumise kuupäev.
  2. Teksti pealkiri.
  3. Artikli kood.
  4. Tekstis sisalduva informatsiooni allikas.
    - 4.1. Autor ise.
    - 4.2. Intervjueeritud sündmuses asjaosaline/ pealtnägija/ mingil muul põhjusel sellest midagi teadja.
    - 4.3. Pressiesindaja.
    - 4.4. Teabeagentuur.
    - 4.5. Speetsialist.
    - 4.6. Teised ajalehed või ajakirjad.
    - 4.7. Dokumentaalsed allikad.
    - 4.8. Muu.
    - 4.9. Mainimata/ anonüümne.
  5. Teksti autor.
    - 5.1. Ajakirjanik.
    - 5.2. Ekspert.
    - 5.3. Lugeja.
    - 5.4. Anonüümne.
    - 5.5. Muu.
  6. Žanr.
    - 6.1. Uudis.
    - 6.2. Intervjuu.
    - 6.3. Kommentaar.
    - 6.4. Reportaaž.
    - 6.5. Juhtkiri.
    - 6.6. Retsensioon.
    - 6.7. *Feature*.
    - 6.8. Laiendatud infolugu.
    - 6.9. Eelteade.
    - 6.10. Muu.
  7. Väärtustamine.
    - 7.1. Foto.
    - 7.2. Teabegraafika.
    - 7.3. Joonistus.
    - 7.4. Lisapealkiri.
    - 7.5. Vahepealkiri.
    - 7.6. Uue lõigu esimesed sõnad paksus kirjas.
    - 7.7. Muu.

II. Teemavaldkonnad.

1. Kultuur.
  - 1.1. Argikultuur.
    - 1.1.1. Rahvatraditsioonid.
    - 1.1.2. Kombed.
    - 1.1.3. Muu.
  - 1.2. Vaimne kultuur.
    - 1.2.1. Teater.
    - 1.2.2. Kino.
    - 1.2.3. Kunst.
    - 1.2.4. Muusika.
    - 1.2.5. Kirjandus.
    - 1.2.6. Kultuuriüritused.
    - 1.2.7. Kultuurihooned.
    - 1.2.8. Juubelipäevad.
    - 1.2.9. Kultuuriauhinnad.
    - 1.2.10. Muu.
2. Religioon.
3. Haridus.
4. Teadus.
5. Aeg.
  - 5.1. Minevik.
  - 5.2. Olevik.
  - 5.3. Tulevik.
6. Massimeedia.
7. Sotsiaalsfäär.
  - 7.1. Tervishoid.
  - 7.2. Sotsiaalhooldus.
  - 7.3. Sündivus.
  - 7.4. Tööhõive.
    - 7.4.1. Palgad.
    - 7.4.2. Töötus.
  - 7.5. Muu.
8. Sisepoliitika.
  - 8.1. Poliitika tegelased.
  - 8.2. Parlamendi valimised.
  - 8.3. Valitsuse tegevus.
  - 8.4. Kohalike omavalitsuste valimised.
  - 8.5. Seadusandlus ja korrakaitse.
    - 8.5.1. Seadused.
    - 8.5.2. Armee.
    - 8.5.3. Politsei.
    - 8.5.4. Piirivalve.
    - 8.5.5. Vanglad.
    - 8.5.6. Muu.

- 8.6. Kuritegevus.
  - 8.6.1. Narkootikumid.
  - 8.6.2. Prostitutsioon.
  - 8.6.3. Piraatkaubandus.
  - 8.6.4. Salaviinakaubandus.
  - 8.6.5. Salakaubavedu.
  - 8.6.6. Vargused.
  - 8.6.7. Ebaseaduslik kinnipidamine.
  - 8.6.8. Sabotaaž.
  - 8.6.9. Vägivald.
  - 8.6.10. Muu.
- 8.7. Muu.
- 9. Välispoliitika, rahvusvahelised suhted.
  - 9.1. Eesti-Soome suhted.
  - 9.2. Eesti-Vene suhted.
  - 9.3. Eesti suhted teiste riikidega.
  - 9.4. EL.
  - 9.5. NATO.
  - 9.6. Teised rahvusvahelised organisatsioonid.
  - 9.7. Muu.
- 10. Majandus, rahandus, kaubandus.
  - 10.1. Riigi majandus.
  - 10.2. Maksud.
  - 10.3. Hinnad.
  - 10.4. Kindlustused.
  - 10.5. Valuuta.
  - 10.6. Pangad.
  - 10.7. Pankrotid.
  - 10.8. Privatiseerimine.
  - 10.9. Põllumajandus.
  - 10.10. Tööstus.
  - 10.11. Kaubandus.
  - 10.12. Muu.
- 11. Sport.
- 12. Transport.
  - 12.1. Laevaliiklus.
  - 12.2. Lennuliiklus.
  - 12.3. Muu.
- 13. Turism.
  - 13.1. Vaatamisväärsused.
  - 13.2. Muu.
- 14. Loodus, keskkond.
  - 14.1. Keskkonnakaitse
  - 14.2. Ilmastikutingimused.
  - 14.3. Muu.
- III. Loos kajastuv hoiak Eesti/ eestlaste suhtes.
  - 1. Positiivne +
  - 2. Negatiivne. –
  - 3. Neutraalne 0

IV. Tegelased.

1. Eesti riik.
  - 1.1. Riigi esindaja.
2. Soome riik.
  - 2.1. Riigi esindaja.
3. Vene riik (või Nõukogude Liit).
  - 3.1. Riigi esindaja.
4. Mõni teine riik.
  - 4.1. Riigi esindaja.
5. Eesti riiklikud organisatsioonid.
  - 5.1. Organisatsioonide esindajad.
6. Soome riiklikud organisatsioonid.
  - 6.1. Organisatsioonide esindajad.
7. Vene (või Nõukogude Liidu) riiklikud organisatsioonid.
  - 7.1. Organisatsioonide esindajad.
8. Mõne teise riigi riiklikud organisatsioonid.
  - 8.1. Organisatsioonide esindajad.
9. Rahvusvahelised organisatsioonid.
  - 9.1. Organisatsioonide esindajad.
10. Eesti mitteriiklikud organisatsioonid.
  - 10.1. Organisatsioonide esindajad.
11. Soome mitteriiklikud organisatsioonid.
  - 11.1. Organisatsioonide esindajad.
12. Vene (või Nõukogude Liidu) mitteriiklikud organisatsioonid.
  - 12.1. Organisatsioonide esindajad.
13. Mõne teise riigi mitteriiklikud organisatsioonid.
  - 13.1. Organisatsioonide esindajad.
14. Etnilised grupid.
  - 14.1. Eestlased.
  - 14.2. Venelased.
  - 14.3. Soomlased.
  - 14.4. Muu etniline grupp.
15. Sotsiaalsed grupid.
  - 15.1. Eesti sotsiaalsed grupid.
  - 15.2. Soome sotsiaalsed grupid.
  - 15.3. Vene (või Nõukogude Liidu) sotsiaalsed grupid.
  - 15.4. Muu riigi sotsiaalsed grupid.
16. Muud grupid.
  - 16.1. Eesti grupid.
  - 16.2. Soome grupid.
  - 16.3. Vene (või Nõukogude Liidu) grupid.
  - 16.4. Muu riigi grupid.
17. Isikud.
  - 17.1. Eesti isikud.
  - 17.2. Soome isikud.
  - 17.3. Vene isikud.
  - 17.4. Isikud muust riigist.
18. Muu.
19. Ei olnud.

Lisa 2

Artiklite esinemissagedus aastatel 1999 ja 2002

	1999	2002
Jaanuar	35	29
Veebruar	40	21
Märts	38	20
April	32	24
Mai	48	27
Juuni	36	18
Juuli	11	25
August	20	34
September	43	23
Oktoober	38	19
November	38	31
Detsember	39	23
Kokku	418	294

Lisa 3

Teemavaldkondade arv ja protsentuaalne jaotuvus aastate 1999 ja 2002 kirjutistes

1999	2002		
Väljalõigete koguarv	418	294	
Sisepoliitika	113/27%	Sisepoliitika	81/27,6%
Majandus	88/21%	Majandus	42/14%
Kultuur	60/14,4%	Kultuur	40/13,6%
Välispoliitika	55/15,2%	Välispoliitika	31/10,5%
Transport	29/7%	Sport	25/8,5%
Aeg	26/6,2%	Sotsiaalsfäär	24/8,2%
Sport	25/6%	Aeg	13/4,4%
Sotsiaalsfäär	13/3%	Turism	10/3,4%
Haridus	11/2,6%	Transport	10/3,4%
Loodus	11/2,6%	Loodus	7/2,4%
Turism	7/1,7%	Religioon	3/1%
Massimeedia	6/1,4%	Õnnetused	2/>1%
Õnnetused	5/1,2%	Haridus	1/>1%
Religioon	3/>1%	Massimeedia	1/>1%
Teadus	2/>1%	Teadus	0/>0%

Lisa 4

Kultuuriteemade arv ja protsentuaalne jaotuvus aastate 1999 ja 2002 kirjutistes

1999		2002	
Kirjutiste koguarv	418		294
<i>Argikultuur</i>			
Muu	5/1,2%	Rahvatraditsioonid	2/>1%
		Muu	2
		Kombed	1
<i>Vaimne kultuur</i>			
Kultuuriüritused	17/4%	Kultuuriüritused	12/4%
Teater	7/1,7%	Kunst	5/1,7%
Kunst	6/1,4%	Muu	5/1,7%
Kultuurihooned	5/1,2%	Kirjandus	4/1,4%
Kirjandus	4/>1%	Teater	2
Muu	4	Kultuurihooned	2
Kultuuriauhinnad	4	Kultuuriauhinnad	2
Kino	3	Kino	1
Muusika	3	Juubelipäevad	1
Juubelipäevad	2	Muusika	1
Kokku			
	60/14,4%		40/13,6%

Lisa 5

Religiooniteemaliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus aastatel 1999 ja 2002

1999		2002	
Kirjutiste koguarv	418		294
Religioon	3/>1%	Religioon	3/>1%

Lisa 6

Haridusteemaliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999		2002	
Kirjutiste koguarv	418		294
Haridus	11/2,6%	Haridus	1/>1%

Lisa 7

Teadusteemaliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999		2002	
Kirjutiste koguarv	418		294
Teadus	2/>1%	Teadus	0

Lisa 8

Ajateemaliste artiklite arv ja prosentuaalne jaotuvus

1999		2002	
Kirjutiste koguarv	418		294
Minevik	18/4,3%	Minevik	8/2,7%
Tulevik	2/>1%	Tulevik	2/>1%
Oleviks	0/>1%	Olevik	2/>1%
Kokku	20/4,8%		12/4%

Lisa 9

Massimeediateemaliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999

2002

Kirjutiste koguarv	418		294
Massimeedia	6/1,4%	Massimeedia	1/>1%

Lisa 10

Sotsiaalsfääri artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999

2002

Kirjutiste koguarv	418		294
Muu	5/1,21%	Tervishoid	7/2,3%
Tervishoid	3/>1%	Tööhõive	6/2%
Tööhõive	2	Muu	6
Palgad	2	Sotsiaalhooldus	2
Töötus	1	Sündivus	2
		Palgad	1
		Töötus	1

Kokku	13/3,1%		24/8,2%

Lisa 11

Sisepoliitiliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999

2002

Kirjutiste koguarv	418		294
Muu kuritegevus	19/4,5%	Narkootikumid	12/4%
Vägivald	15/3,6%	Muu kuritegevus	11/3,7%
Politiika tegelased	12/2,9%	Piirivalve	8/2,7%
Valitsuse tegevus	11/2,6%	Salakaubavedu	8/2,7%
Seadused	10/2,4%	Valitsuse tegevus	6/2%
Vargused	9/2,2%	Vanglad	5/1,7%
Salakaubavedu	7/1,7%	Vägivald	5/1,7%
Narkootikumid	6/1,4%	Politiika tegelased	4/1,4%
Politsei	5/1,2%	Salaviinakaubandus	4/1,4%
Ebaseadusl. kinnip.	4/>1%	Kohal. omaval. valim.	4/1,4%
Kohal. omaval. valim.	3	Armee	1/>1%
Parlamendi valimised	3	Politsei	1
Armee	3	Piraatikaubandus	1
Piirivalve	2	Sabotaaž	1
Muu	1		
Piraatikaubandus	1		
Salaviinakaubandus	1		
Sabotaaž	1		

Kokku	60/14%		40/14%

Lisa 12

Välispoliitiliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999

2002

Kirjutiste koguarv	418		294
Eesti-Soome suhted	30/7,2%	Eesti-Soome suhted	12/4%
EL	9/2,2%	EL	11/3,7%
E-i suhted teiste riikid.	4/>1%	Eesti-Vene suhted	4/1,4%
Teised rahvusvah. org.	4	NATO	3/1%
NATO	4	Teised rahv. org.	1/>1%
Eesti-Vene suhted	3		
Muu	1		

Kokku	55/13%		31/11%

Lisa 13

Majandusteemaliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999

2002

Kirjutiste koguarv	418		294
Kaubandus	20/4,8%	Kaubandus	18/6,1%
Tööstus	19/4,5%	Maksud	5/1,7%
Riigi majandus	11/2,6%	Hinnad	4/1,4%
Hinnad	8/1,9%	Põllumajandus	4/1,4%
Pangad	7/1,7%	Muu	4/1,4%
Privatiseerimine	7/1,7%	Valuuta	2/>1%
Põllumajandus	5/1,2%	Tööstus	2
Muu	5/1,2%	Riigi majandus	1
Pankrotid	4/>1%	Pankrotid	1
Maksud	2	Privatiseerimine	1

Kokku	88/21%		42/14%

Lisa 14

Sportiteemaliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999

2002

Kirjutiste koguarv	418		294
Sport	25/6%	Sport	25/8,5%

Lisa 15

Transporditeemaliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999

2002

Kirjutiste koguarv	418		294
Laevaliiklus	19/4,5%	Laevaliiklus	8/2,7%
Muu	6/1,4%	Muu	2/>1%
Lennuliiklus	4/>1%		

Kokku	29/6,9%		10/3,4%

Lisa 16

Turismiteemaliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999		2002	
Artiklite koguarv	418		294
Muu	7/1,7%	Muu	6/2%
		Vaatamisväärsused	4/1,4%
Kokku	7/1,7%		10/3,4%

Lisa 17

Loodusteemaliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999		2002	
Artiklite koguarv	418		294
Keskkonnakaitse	7/1,7%	Keskkonnakaitse	5/1,7%
Ilmastikutingimused	2/>1%	Ilmastikutingimused	1/>1%
Muu	2	Muu	1/>1%
Kokku	11/2,6%		7/2,4%

Lisa 18

Õnnetusteemaliste artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999		2002	
Artiklite koguarv	418		294
Õnnetused	5/1,2%	Õnnetused	2/>1%

Lisa 19

Muu teema kohta kirjutatud artiklite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999		2002	
Artiklite koguarv	418		294
Muu	8/1,9%	Muu	11/3,7%

Lisa 20

Kasutatud allikate arv ja protsentuaalne jaotuvus aastate 1999 ja 2002 kirjutistes.

1999		2002	
Mainimata/ Anonüümne	154/37%	Intervjueeritud isik	88/30%
Teabeagentuur	80/19%	Mainimata/ Anonüümne	84/29%
Intervjueeritud isik	73/17,5%	Autor ise	57/19%
Teised ajalehed ja ajakirjad	54/13%	Teabeagentuur	53/18%
Autor ise	50/12%	Spetsialist	49/17%
Spetsialist	33/8%	Pressiesindaja	19/6%
Dokumendid	21/5%	Dokumendid	14/5%
Muud	8/2%	Teised ajalehed ja ajakirjad	13/4%
Pressiesindaja	8/2%	Muud	3/1%

Lisa 21

Aastade 1999 ja 2002 kirjutiste autorite arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999		2002	
Anonüümne	210/50%	Ajakirjanik	164/56%
Ajakirjanik	197/47%	Anonüümne	122/41%
Lugeja	10/2,4%	Lugeja	5/2%
Ekspert	1/>1%	Ekspert	2/>1%
		Muu	1/>1%

Lisa 22

Aastade 1999 ja 2002 kirjutiste žanride arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999

2002

Uudis	321/77	Uudis	223/76%
Laiendatud infolugu	32/7%	Intervjuu	15/5%
Eelteade	20/5%	Reportaaž	13/4,4%
Kommentaar	10/2,4%	Laiendatud infolugu	10/3,4%
Intervjuu	9/2,2%	Eelteade	8/2,7%
Reportaaž	8/2%	Kommentaar	8/2,7%
<i>Feature</i>	7/1,7%	<i>Feature</i>	7/2,4%
Juhtkiri	4/>1%	Retsensioon	6/2%
Muu	4/>1%	Juhtkiri	4/1,4%
Retsensioon	3/>1%		

Lisa 23

Aastatel 1999 ja 2002 ilmunud kirjutiste väärtustamise viiside arv ja protsentuaalne jaotuvus

1999

2002

Vahepealkiri	96/23%	Uue lõigu esimesed sõnad	
Lisapealkiri	77/18,4%	paksus kirjas	132/45%
Foto	71/17%	Lisapealkiri	114/39%
Teabegraafika	29/7%	Foto	81/28%
Muu	28/6,7%	Muu väärtustamine	35/12%
Joonistus	9/2,2%	Teabegraafika	25/8,5%
		Joonistus	4/1,4%
		Vahepealkiri	2/>1%

Lisa 24

Tegelaste esinemissagedus aastate 1999 ja 2002 kirjutistes ja protsentuaalne arv kõigest

1999	2002		
Eesti mitteriiklikud organisatsioonid	109/26%	Eesti isikud	102/35%
Eesti isikud	106/25%	Eesti riiklik.org.	59/20%
Eesti riiklikud organisatsioonid	96/23%	Eesti mitteriiklik. org.	58/19,7%
Soome isikud	87/20,8%	Eesti riik. org. esind.	57/19,4%
Soome mitteriik. organisatsioonid	56/13,4%	Soome isikud	48/16,3%
Eesti riiklike organisat. esindajad	55/13,2	Eesti riik	47/16%
Eesti riik	50/12%	Soome mitteriik. organis.	35/12%
Eesti grupid	41/10%	Rahvusvahelised organis.	30/10,2%
Eesti mitteriik. org. esindajad	31/7,4%	Soome riik. organis.	30/10,2%
Soome riiklikud organisats.	31/7,4%	Soome riik	29/9,9%
Eestlased	28/6,7%	Eesti grupid	29/9,9%
Isikud muust riigist	26/6,2%	Eesti sotsiaal. grupid	23/7,8%
Rahvusvahelised organisatsioonid	24/5,6%	Soome riik. org. esind.	21/7,1%
Soome riiklikud organisatsioonid	21/5%	Eesti mitteriik. org. esind.	21/7,1%
Eesti sotsiaalsed grupid	21/5%	Soome mitteriik. org. esin.	21/7,1%
Soome riik. org. esindajad	20/4,8%	Eestlased	19/6,5%
Eesti riigi esindaja	18/4,3%	Eesti riigi esindaja	17/5,8%
Soome riik	17/4%	Soome grupid	13/4,4%
Soome grupid	14/3,3%	Isikud muust riigist	13/4,4%
Soome sotsiaalsed grupid	13/3,1%	Muu riik	12/4%
Soome mitteriik. org. esindajad	12/2,9%	Vene (või NL) riik	11/3,7%
Venelased	11/2,6%	Soome sots. grupid	11/3,7%
Vene isikud	10/2,4%	Vene isikud	11/3,7%
Muu riigi mitteriik. organisats.	8/1,9%	Muu riigi mitter. org.	6/2%
Muu riik	7/1,7%	Muu riigi grupid	6/2%
Ei olnud	7/1,7%	Muu	6/2%
Soome riigi esindaja	6/1,4%	Soome riigi esindaja	5/1,7%
Soomlased	6/1,4%	Muu riigi riik. org.	5/1,7%
Muu	6/1,4%	Venelased	4/1,4%
Muu riigi riik.oranisats.	5/1,2%	Vene (NL) riik. org. esind.	3/1%
Muu riigi riik. org. esindajad	4/>1%	Soomlased	3/1%
Rahvusvah. org. esindajad	3	Vene (või NL) grupid	3/1%
Muu riigi sots. grupid	3	Muu r. mitteriig.org. es.	2/>1%
Vene (või NL) riigi esindajad	2	Muu etnil. grupp	2
Muu riigi esindajad	2	Rahv. org. esind.	1
Vene (või NL) riik. org.	2		
Vene (või NL) riik. org. esindajad	2		
Vene (või NL) mitteriik. org.	2		
Muu riigi grupid	2		
Muu riigi mitteriik. org. esind.	1		
Vene (või NL) grupid	1		
Muu etniline grupp	1		

